

Isa xa xεεrae xa taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Luki naxan Inyila Isa seβε, a naxa Kitaabui firin nde seβε naxan xili «Isa xa xεεrae xa taruxui». Inyila Isa a masenma won be Isa fe naxan nabaxi a xa simaya kui. Yi Kitaabui firin nde fɔlɔxi boore Kitaabui danxi dennaxe, a fan a masenma won be Isa fɔxirabiree nun a xa xεεrae naxan naba alako Isa xa masenyi xa yensen dunija birin na.

Beenun Isa xa a xa xεεrae xεε e xa a xa masenyi kawandi dunija birin be, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi ragoro e ma alako e xa senbe soto a xa wali rabafe ma. E to na soto, e naxa kawandi ti fɔlɔ Darisalamu. Mixi gbegbe naxa la e xa masenyi ra, e findi Isa fɔxirabiree ra. Kaabanako gbegbe naxa raba alako mixi xa la Isa xa xεεrae xa masenyi ra.

Na kawandi nu senbe sotofe Darisalamu temui naxe, Isa yaxuie naxa danxaniyatɔee tɔɔɔɔ fɔlɔ. Na kui, Isa fɔxirabiree naxa yensen Darisalamu fari ma. E naxa siga kawandi ti ra Yudaya nun Samari bɔxi ma. Sora singe han sora fu nun firin nde, na wali nan masenxi won be. Piyeri tide gbo na taruxui kui.

Na xanbi Ala naxa xεεra gβete xili naxan findixi Pɔlu ra. Beenun Ala xa a xili, Pɔlu nu Isa fɔxirabiree naxankatama Isirayila xa diine xili ra. Kɔnɔ Isa naxa a yete masen Pɔlu be, a fa a xεε namanε gβete ma. Na kui, Isa xa xibaaru

bara dangi Isirayila naaninyi ra sigafe ra boxie ma si gbetee nu na dennaxe.

Polu naxa na wali raba yire wuyaxi, keli Darisalamu han Roma. Yuwifie naxa a naxankata ki fanyi, kono e mu no a ra. A nu kawandi tima Yuwifie xa salidee nan kui, a man nu a ti si gbetee xa salidee kui. A na raba ne alako dunija birin xa a kolon Isa bara naxan naba e be.

Na birin kui, to danxaniyatsee noma a kolonde Isa foxirabire singee dunija igirixi ki naxe. E xa wali xa findi misaali ra won be. Ala xa won mali xaxili sotofo ra yi Kitaabui saabui ra. Amina.

Isa xa xεεραε xa taruxui

Isa tefe koore ma

¹ Teyofilo, n bara a masen n ma Kitaabui singe kui Isa naxan birin falaxi nun a naxan nabaxi kabi a fole ² han a te loxoe koore ma. Beenun a xa te koore ma, a naxa yaamari fi a xa xεera sugandixie ma, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

³ A xa naxankate xanbi, a naxa mini e ma xi tongo naani bun ma, a a yete masenma e be kiraya wuyaxi a a jipe na a ra. A nu fa Ala xa mangeya niini fe fala e be. ⁴ A nu e ya ma temui naxe, a naxa a fala e be, «Wo naxa wo makuya Darisalamu ra. Wo xa lu be han Baba Ala a xa laayidi rakamalima temui naxe, alo n na masenxi wo be ki naxe. ⁵ Yaya wo xunxa ye nan xora, kono Ala Xaxili Seniyenxi nan fama gorode wo ma yi saxanyi.»

⁶ Awa, xεεrae to e malan, e naxa Isa maxorin, «Marigi, i Isirayila mangeya ragbilenma a ra yi temui ne?» ⁷ Isa naxa e yaabi, «Na waxati

kolonfe mu na wo tan xa ma. Na nate na Baba Ala keren peti nan yi ra. ⁸Κονο, wo senβε sotoma Ala Xaxili Seniyenxi na fa wo ma temui naxe. Wo findima n ma seedee nan na Darisalamu nun Yudaya birin, Samari, han dunija dande.»

⁹ A to γε na masenyi tide, Ala naxa a rate koore ma e ya xori, nuxui fa a noxun e ya tode ra. ¹⁰ E to nu a matoma a tefe koore ma, xeme firin naxa mini e ma, sose fiixe ragoroxi e ma. ¹¹ E naxa a masen Isa foxirabirεe be, «Wo tan Galilekae, munfe ra wo tixi be wo nu fa koore mato? Yi Isa naxan tongoxi wo tagi tefe koore ma, a man fama ne alo wo a toxi siga ra ki naxe.»

Yudasi joxxe

¹² Na xanbi e naxa gbilen Darisalamu, kelife geya ma naxan xili Oliwi geya. Kelife na geya ma han Darisalamu, yaamile keren na a ra. ¹³ E naxa so koore banxi kui, e nu darixi e malan na dennaxe. Naxee nu na na: Piyeri, Yaya, Yaki, Andire, Filipu, Tomasi, Barotolome, Matiyu, Yaki Alifa xa di, Simon naxan findi Seloti ra, nun Yudasi, Yaki xa di. ¹⁴ E birin nu Ala maxandima janige keren na, e nun ginεe, a nun Mariyama, Isa nga, a nun Isa xunyae.

¹⁵ Λοχο nde Piyeri naxa keli, a ti a ngaxakerenyie tagi. Mixi keme mixi moxopen jondon nu malanxi naa. A naxa a fala e be, ¹⁶ «N ngaxakerenyie, Ala Xaxili Seniyenxi naxan masenxi Kitaabui kui Dawuda saabui ra, Yudasi xa fe ra, naxan ti mixie ya ra Isa suxufe ma, na birin bara kamali. ¹⁷ A nu na muxu tan xεεραε nan ya ma. Muxu birin nan nu xεεραε wali rabama. ¹⁸ E naxa boxi sara yi xeme xa fe kobi rabaxi sare

ra. Yudasi naxa faxa menni, a bira, a furi bula, a furingεε naxa mini a ra. ¹⁹ Darisalamukae birin naxa yi fe kolon. E naxa na bɔxi xili fala Akeledama, na nan falaxi e xa xui <Wuli Bɔxi>.»

²⁰ «A sebexi Yabura Dawuda kui, <A xa banxi xa balan, mixi yo naxa sabati naa.> A man sebexi, <Xεεra gbete xa ti a jɔxɔε ra.> ²¹⁻²² Awa na kui, a lanma xεmε keren xa sugandi naxan nɔma muxu malide seedeya rabade Isa xa marakeli xa fe ra. A lanma won xa mixi sugandi naxan nu na won ya ma, won nun Marigi Isa to nu a ra, kelifε Yaya Isa xunxa ye xɔɔra tεmui naxε, han Isa te koore ma tεmui naxε.»

²³ E naxa mixi firin masen: Yusufu naxan nu xili Barasaba, e man nu naxan xili falama Yusutu, a nun Matiyasi. ²⁴ Na xanbi e naxa Ala maxandi, «Marigi, i tan naxan birin bɔjε ma fe kolon, a masen muxu bε i mixi naxan sugandixi yi firinyie tagi. ²⁵ Na xa findi Yudasi jɔxɔε ra xεεraya nun wali rabafe ra, barima Yudasi bara siga a sigade.» ²⁶ E naxa Matiyasi sugandi Ala xa mali ra. A naxa sa yi xεεra fu nun kerenyie xun ma.

2

Ala Xaxili Seniyenxi gorofε danxaniyatɔεε ma

¹ Xε Xabε Sali to a li, Isa fɔxirabirεε birin nu malanxi yire keren. ² Xui nde naxa mini koore ma keren na alɔ foye xungbe xui. A naxa banxi kui birin nafe e nu dɔxɔxi dεnnaxε. ³ E naxa se ndee to naxee maniya nenyie ra, tε na e ma. Na see naxa itaxun, keren keren naxa dɔxɔ kankan xunyi ma. ⁴ Ala Xaxili Seniyenxi naxa

goro foxirabirεε birin ma, e naxa so xui gbεtεε falafe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

⁵ Yuwifι diinεlae kelifε jamanε birin ma, e nu malanxi Darisalamu na saxanyi. ⁶ Nama to yi xui mε, e naxa fa e gi ra. E naxa kaaba barima kankan nu Isa foxirabirεε xui mεma e bari xui yati nan na. ⁷ E dε naxa ixara, e fa a fala, «Pe, yi mixie naxee woyenma yi ki, Galilekae xa mu e birin na? ⁸ Won fa won bari xui mεfe e ra di? ⁹ Paratokae, Medekae, Elamakaε, naxee sabatixi Mesopotamiya, Yudaya, Kapadose, Pontu, Asi, ¹⁰ Firigiya, Panfiliya, Misira, Libiya, Sireni boxi fε ma, a nun naxee keli Rōma, Yuwifie a nun mixi naxee soxi e xa diinε ya ma, Kiretikae a nun Arabue, ¹¹ won birin na e xui mεfe won bari xui yati nan na. E na Ala xa kaabanako fee falafe won ma xuie. Na rabaxi di?» ¹² E birin dε naxa ixara, e naxa ifu. E nu a fala e bore bε, «Munfe yi ki?» ¹³ Kōnō ndee naxa e mayele, e nu fa a fala, «E siisixi nε yi ki.»

Piyeri xa kawandi

¹⁴ Na xanbi Piyeri nun yi xεera fu nun kerenyie naxa keli. Piyeri naxa a masen jama bε a xui itexi ra, «Yuwifie, a nun wo tan naxan birin na Darisalamu, wo xa wo tuli mati n na. Wo xa a kolon, ¹⁵ yi mixie mu siisixi xε de alō wo a maᵑoxunxi ki naxε, barima gεεsεgε na a ra yi ki.»

¹⁶ «Annabi Yoweli yi masenyi nan ti.

¹⁷ <Ala naxε,

n fama n Xaxili taxunde mixi birin na lōxōε dōnōxōε.

Wo xa di xεmεε nun wo xa di ginεε

wøyenma nε n tan Ala xili ra.
 Wo xa sεgetalae to tima nε fee ra,
 wo xa forie fan xiye sa.

¹⁸ Na waxati,
 n fama n Xaxili ragorode n ma konyi xεmεε
 nun n ma konyi ginεε ma.
 E wøyenma nε n tan Ala xili ra.

¹⁹ N kaabanakoeε rabama nε koore ma,
 n tɔnxumae masenma nε bɔxi fari,
 naxee findima wuli, tε, nun tuuri ra.

²⁰ Soge dimima nε,
 kike gbeelima nε alɔ wuli
 beenun Marigi xa lɔxɔε xa a li,
 na dariye lɔxɔε xungbe.

²¹ Mixi yo naxan Marigi xili maxandima,
 na kanyi kisima nε.»

²² «Isirayilakae, wo wo tuli mati yi masenyi ra.
 Isa Nasaretika Ala xa Mixi Sugandixi nan nu a ra.
 Ala naxa na masen kaabanakoeε, fe magaaxuxie,
 nun tɔnxumae ra, Isa naxan nabaxi wo tagi. Wo
 birin na fee kolon. ²³ Ala bara a ragiri kaafirie
 xa kafu wo ma, alako wo xa yi xεmεε faxa, wo
 a banban wuri magalanbuxi ma, alɔ Ala nu a
 janigexi ki naxε. ²⁴ Kɔnɔ na xanbi, Ala bara a
 rakeli, a faxε luuti ba a ma, barima faxε mu nu
 nɔma kankande a ma.»

²⁵ «Dawuda nu Isa xa fe nan falafe yi masenyi
 ra.

⟨N Marigi toma tεmui birin n ya i.
 A to na n sεeti ma, n mu nɔma birade.

²⁶ Na nan a toxi n bɔje na sεεwe kui,
 n dε fan a xa fe masenma jεlexinyi ra.

N fate fan malabuma ne bɔɔɛsa kui,
²⁷ barima i mu n nii beɔinma aligiyama,
 i mu i xa seniyentɔe luma gaburi kui, a xa bɔɔɔ.
²⁸ I bara a niya n xa kisi kira kolon.
 I sɛɛwe fima ne n ma i yire.»

²⁹ Piyeri man naxa a fala, «N ngaxakerenyie, wo a lu n xa won benba Dawuda xa fe fala wo be. A faxa ne, a naxa ragata, a xa gaburi man na won tagi be han to. ³⁰ Namijɔnɔme to nu a ra, a nu a kolon Ala bara laayidi tongo a be. Ala naxa a kali a Dawuda xa mamadi nde dɔxɔma ne a xa mangɛ kibanyi. ³¹ Na kui, Dawuda nu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi fama ne kelide faxe ma. Ala mu neemuma a ma aligiyama, a fate mu bɔɔɔma gaburi kui. ³² Ala nan Isa rakelixi faxe ma. Won birin findixi seede ra na fe ma. ³³ A to rate Ala yirefanyi ma, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi soto Baba Ala ra, alo Ala laayidi tongoxi ki naxe. A man bara Ala Xaxili Seniyenxi ragoro won ma. Wo na nan tofe, wo na nan mɛfe yi ki.»

³⁴ «Dawuda mu texi koore ma, kɔnɔ a tan nan a fala,
 <Marigi naxa a fala n Marigi be,
 Dɔxɔ n yirefanyi ma,
³⁵ han n xa i sanyi ti i yaxuie fari.»

³⁶ «Na kui, Isirayilaka birin xa la a ra, Ala bara Isa findi Marigi ra, nun a xa Mixi Sugandixi ra. Kɔnɔ wo bara a banban wuri magalanbuxi ma.»

³⁷ Yi masenyi naxa pama bɔɔɛ tɔɔɔ ki fanyi ra. E naxa a fala Piyeri nun xεεra booree be, «N ngaxakerenyie, a lanma muxu xa munse raba fa?» ³⁸ Piyeri naxa a fala e be, «Wo xa tuubi, wo

birin xa wo xunxa ye xɔɔra Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, alako wo xa yunubie xa xafari, wo man xa Ala Xaxili Seniyenxi sɔtɔ. ³⁹ Ala bara yi laayidi tongo wo bε, wo xa die bε, nun mixi birin bε a naxee xilima, hali naxee na yire makuye.» ⁴⁰ Piyeri man naxa e rasi, a naxa e ralimaniya masenyi wuyaxi ra. A naxa e maxandi, «Wo wo mεeni yi waxati mixi tinxintaree ma.»

⁴¹ Naxee tin a xa masenyi ra, e naxa e xunxa ye xɔɔra. Na lɔxɔε mixi wulu saxan jɔndɔn naxa sa Isa fɔxirabirεε xun ma. ⁴² E nu e tun nabεxima xεεraε xa xaranyi ma. E naxa lu ngaxakerenya kui. E man naxa e tun nabεxi taami itaxunfe nun Ala maxandife ma. ⁴³ Gaaxui naxa e birin suxu. Xεεraε naxa kaabanako nun tɔnxuma gbege raba. ⁴⁴ Danxaniyatɔεε birin nu malanxi yire keren. Xa mixi keren se sɔtɔ, na bara findi e birin gbe ra. ⁴⁵ E e xa see matima, e nu e harige itaxun e bore ma, kankan nu a hayi fan na kui. ⁴⁶ Lɔxɔ yo lɔxɔ e nu e malanma hɔrɔmɔbanxi kui, e nu donse don e xɔnyi sεεwe nun bɔjesa kui. ⁴⁷ E nu Ala matɔxɔma. E naxa rafan birin ma. Lɔxɔ yo lɔxɔ Marigi nu nde sama danxaniyatɔε jama konti xun ma.

3

Namate rayalanfe

¹ Lɔxɔ nde Piyeri nun Yaya nu tefe hɔrɔmɔbanxi kui, sali tɛmɔi gεεsεgε. ² Hɔrɔmɔbanxi naade ra naxan xili «Naade Tofanyi», xεmε nde nu na naxan nu namataxi kabi a bari lɔxɔε. E nu a dɔxɔma na lɔxɔε birin alako a xa nu kɔbiri makula mixie ma naxee soma hɔrɔmɔbanxi kui. ³ A to Piyeri nun Yaya

to so ra hōrōmōbanxi kui, a naxa kōbiri makula e ma.

⁴ Piyeri nun Yaya naxa e ya ti a ra. Piyeri naxa a fala a βε, «Muxu mato.» ⁵ Xεμε naxa e mato, a ροχο naxa lu a ma e na kōbiri nan fife a ma.

⁶ Piyeri fa a fala a βε, «Gbeti mu na n yi, xεema mu na n yi, kōno naxan na n yi ra, n a fima i ma. N bara i yaamari Isa Nasaretika xili ra, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, keli, i i ηερε!»

⁷ A naxa a suxu a yirefanyi βελεξε ma, a a rakeli. A sanyie nun a sankonyie naxa senβε σοτο keren na. ⁸ Na ikōrexi ra, a naxa keli, a naxa so a ηερεφε. A naxa so Piyeri nun Yaya φοχο ra hōrōmōbanxi kui. A ηερεμα, a tuganma, a Ala tantuma.

⁹ Birin naxa a to, a a ηερεμα, a Ala matoxōma. ¹⁰ E naxa a kolon a tan nan nu dōxōma hōrōmōbanxi «Naade Tofanyi» δε ra kule matide. Birin naxa kaaba, e tereanna yi fe ra naxan bara raba a βε. ¹¹ A fan naxa bira Piyeri nun Yaya φοχο ra. Nama birin naxa kaaba, e naxa e gi sigafe ra e yire Sulemani xa buntunyi ra.

¹² Piyeri to na to, a naxa ηama maxōrin, «Wo tan Isirayilakae, munfe ra wo kaabama yi fe ma? Munfe ra wo wo yae banbanxi muxu ra alo muxu yi xεme rapηεrexi muxu yete senβε nan na, xa na mu a ra muxu xa tinxinyi ra?» ¹³ Annabi Iburahima, Annabi Isiyaga, nun Annabi Yaxuba Marigi Ala, won benbae Marigi Ala, a bara a xa dariye fi a xa konyi Isa ma, wo naxan yanfa, wo fa μεε a ra Pilati ya i, naxan nu wama a rabepinfe. ¹⁴ Wo bara Ala xa seniyentōe nun a xa tinxintōe yanfa. Wo man fa maxandi ti Pilati xa

faxeti nde rabeḡin wo be. ¹⁵ Wo bara Marakisima faxa, Ala naxa a rakeli faxe ma. Muxu na na fe seede ra. ¹⁶ Yi xeme naxan yi ki, wo naxan kolon, wo naxan toxi, a bara senbe soto danxaniya kui Isa xili saabui ra. A xa danxaniya Isa ma, na nan a yalanxi wo birin ya xori.»

¹⁷ «Yakosi, n ngaxakerenyie, n a kolon wo naxan nabaxi Isa ra, wo bara a raba a kolontareya ma, wo nun wo xa mangee. ¹⁸ Kono Ala nan yi birin nagirixi, alako a xa woyenyi xa rakamali, a nu bara naxan masen waxati dangixi a xa namijonmee de ra, a falafe a a xa Mixi Sugandixi fama ne toorode. ¹⁹ Awa, wo tuubi, wo gbilen Ala ma, alako wo xa yunubie xa xafari, ²⁰ alako Marigi xa fa boḡesa waxati ra, a man xa Isa xee, a bara naxan sugandi wo be. ²¹ Kono Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa lu koore ma sinden, han beenun fe birin xa yailan, alo Ala a masen ki naxe a xa namijonme seniyenxie kere ra kafi a xonnakuye ra.»

²² «Annabi Munsa naxa a fala, <Wo Marigi Ala namijonme nde xee ma ne wo ma alo n tan. Won ngaxakerenyi nan lanxi a ma. A naxan birin falama wo be, wo xa a suxu. ²³ Naxan yo mu na namijonme xui suxu, na kanyi bama ne Ala xa nama ya ma, a faxa.»»

²⁴ «Namijonme naxee birin bara woyen kabi Annabi Samuweli xa temui, e birin bara yi loxose xa fe fala. ²⁵ Saate die nun namijonme die nan na wo ra. Ala bara saate tongo won babae be. A a fala ne Iburahima be, <Duniḡa birin fama heeri sotode i bonsoe nan saabui ra.> ²⁶ Ala to bara a xa konyi rakeli faxe ma, a a xee wo tan nan singe

ma, a xa duba wo be, a xa kankan nagbilen fe kobie foxo ra.»

4

Piyeri nun Yaya makiitife

¹ Yaya nun Piyeri to nu woyenma mixie be, serexedubee, horomobanxi soori yarerati, nun Sadusenie naxa fa. ² E boje naxa te barima Piyeri nun Yaya nu pama xaranfe, a falafe mixi faxaxie fama ne rakelide alo Isa rakelixi ki naxe. ³ E naxa e suxu, e e sa geeli han na kuye iba, barima koe nu bara so. ⁴ Kono mixi wuyaxi naxee na woyenyi me, e naxa a suxu. Danxaniyatoe xun naxa masa, han xeme konti naxa wulu suuli pondon li.

⁵ Na kuye iba, Yuwif yareratie, forie, nun seriyε karamoxoe naxa e malan Darisalamu, ⁶ a nun Anani serexedube kuntigi, nun Kayafa, Yaya, Alesandire, a nun naxee birin na serexedube kuntigi bonsoe. ⁷ E naxa Piyeri nun Yaya ti e tagi, e naxa e maxorin, «Wo noxi yi rayalande di? Wo a rayalanxi saabui mundun na?»

⁸ Piyeri naxa a masen e be muxu a rayalanxi Ala Xaxili Seniyenxi nan saabui ra, ⁹ «Isirayila forie nun kuntigie, wo bara muxu maxorin yi namate xa fe fanyi sotoe ma, a yalanxi ki naxe. ¹⁰ Wo tan nun Isirayilakae birin xa a kolon yi xeme yalanxi Isa Nasaretika, Ala xa Mixi Sugandixi, xili saabui nan na. Wo Isa naxan banban wuri magalanbuxi ma, Ala naxan nakeli faxe ma, a tan nan xili yi namate rayalanxi. ¹¹ Isa maniyaxi geme nan na naxan tide gbo dangi geme birin na, kono wo tan banxitie bara mee na

gεmε ra.» ¹² Kisi mu sɔtɔma ndende ra fo a tan, barima xili gbete yo mu na dunija, won kisima naxan saabui ra.»

¹³ E naxa kaaba Piyeri nun Yaya xa limaniya ma, barima xarantaree nan nu e ra. E naxa a kolon e nu bara bira Isa fɔxɔ ra a nu na dunija ma temui naxe. ¹⁴ Kɔnɔ xeme to nu tixi e sɛeti ma, a yalanxi, e mu nɔ sese falade. ¹⁵ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xeme yaamari e xa mini Yuwifi kiitisae ya ma. E nu fa wɔyɛn e bore tagi. ¹⁶ E naxa e bore maxɔrin, «Won xa munse raba yi mixie ra? Darisalamukae birin bara a kolon e kaabanako xungbe nan nabaxi. Won fan mu nɔma na matandide. ¹⁷ Kɔnɔ alako yi fe naxa yensen ye mixie ra, won xa e ratɔn a xɔrɔxɔe ra, e naxa wɔyɛn Isa xili ra sɔnɔn.»

¹⁸ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xeme xili. E naxa wɔyɛn e be a xɔrɔxɔe ra, a e naxa masenyi yo ti, e naxa mixi yo xaran Isa xili ra sɔnɔn. ¹⁹ Piyeri nun Yaya naxa e yaabi, «Wo a mato, a lanma muxu xa bira wo tan nan fɔxɔ ra ba, ka Ala? ²⁰ Muxu mu nɔma dundude fe ma muxu bara naxan to, muxu bara naxan me.» ²¹ E man naxa xaape e ma, kɔnɔ jama birin to nu Ala matɔxɔma fe ma naxan bara raba, e mu nɔ lande a ma a lanma e xa e jaxankata ki naxe. E naxa e rabɛnin. ²² Yi xeme naxan nayalanxi, a xa simaya nu bara dangi je tongo naani ra.

Togondiyatɔe Ala maxandife

²³ E to e beɛnin, Piyeri nun Yaya naxa siga e booree yire. E naxa fe birin yaba e be sɛrɛxɛdube kuntigie nun forie naxan fala e be. ²⁴ E to na me, e birin naxa e xui ite Ala ma janige keren fari. E

naxa a maxandi, «Marigi, i tan naxan koore daa, a nun bɔxi, a nun baa, a nun se naxan birin na dunija, ²⁵ i tan nan a fala Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, i xa konyi Dawuda de ra, muxu baba,

«Munfe ra sie bɔpe texi fufafu?

Munfe ra pamae matandi tife?

²⁶ Dunija mangεε bara keli,

xunmatie bara ti Marigi

nun a xa Mixi Sugandixi kanke.»

²⁷ «Nɔndi na a ra, Herode, Ponsi Pilati, xɔpe, a nun Isirayila bɔnsɔεε bara ti i xa konyi seniyenxi Isa kanke, i naxan sugandixi, ²⁸ alako e xa fe birin naba i singe nu bara nate tongo a nu lan naxan xa raba. ²⁹ Yakɔsi, Marigi, i xa a mato e xaapexi ki naxe. Senbe fi i xa konyie ma, alako e xa nɔ i xa wɔyenyi masende limaniya ra. ³⁰ I belexe itala, alako mixi xa rayalan, kaabanakoe nun tɔnxumae xa raba i xa konyi seniyenxi Isa xili ra.»

³¹ E to γε Ala maxandide, e nu malanxi dennaxe, na naxa serεn. Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e birin ma. E naxa so Ala xa wɔyenyi masenfe limaniya ra.

Togondiyatɔεε xa lanyi

³² Danxaniyatɔεε pama birin bɔpe ma fe naxa lu keren. Mixi yo mu a falama a keren gbe nan na se nde ra, kɔnɔ se birin naxa findi birin gbe ra. ³³ Xεεραε naxa Marigi Isa xa marakeli masen mixie be senbe ra. Ala naxa hinne e ra a fanyi ra.

³⁴ Setare yo mu nu na e ya ma, barima xεε nun

banxie nu na naxee birin yi ra, e nu e matima ne, ³⁵ e nu a sare dentεge xεεραε be. Nee nu fa a itaxun kankan hayi bere ma.

³⁶ Mixi nde nu na naxan xili Yusufu, Lewi di naxan barixi Sipiri. Xεεραε nu a xili falama ne Baranabasi, na nan falaxi «mixi ralimaniya».

³⁷ A naxa xe mati naxan nu na a yi, a naxa fa a kobiri ra, a a dentεge xεεραε be.

5

Ananiyasi nun Safira

¹ Xeme nde naxan xili Ananiyasi, a nun a xa gine Safira, nee fan naxa e xa xe mati.

² Ananiyasi nun a xa gine naxa lan a ma e xa xe sare nde ragata e yete be. Ananiyasi naxa kobiri donxoe xanin, a a dentεge xεεραε be.

³ Piyeri naxa a fala a be, «Ananiyasi, munfe ra Sentane i madaxuxi han i bara wule fala Ala Xaxili Seniyenxi be yi xe sare nde noxunfe ra?

⁴ Beenun i xa yi xe mati, i gbe xa mu nu na xe ra? I kobiri naxan sotoxi, i gbe xa mu nu na fan na? Munfe ra i yi fe mooli rabaxi? I mu wule falaxi mixie xa be, i wule falaxi Ala nan be.»

⁵ Ananiyasi to na woyenyi me, a naxa bira keren na, a faxa. Naxee birin na fe me, e naxa gaaxu. ⁶ Segetalae to keli, e naxa a kasange, e a xanin, e sa a ragata.

⁷ Waxati saxan to dangi, a xa gine naxa so, a mu nu a kolon fe naxan nabaxi. ⁸ Piyeri naxa a fala a be, «A fala n be, xa wo xe matixi yi xasabi nan na, wo naxan dentεgexi yi ki?» A naxa a yaabi, «Iyo, muxu a matixi yi kobiri nan na.»

⁹ Awa, Piyeri naxa a fala a βε, «Munfe ra wo lanxi a ma wo xa Ala Xaxili madaxu? Naxee i xa mōri ragataxi, e tan nan tixi naade ra yi ki, e i fan xaninma ya.»

¹⁰ A naxa bira xεερα bun ma keren na, a faxa. Σεgetalae to so, e naxa a li a fan bara faxa. E naxa a xanin, e sa a fan nagata a xa mōri fe ma.

¹¹ Gaaxui xungbe naxa danxaniyatōe jama birin suxu, a nun naxee birin yi fe με.

Tōnxumae nun kaabanakoe

¹² Kaabanako wuyaxi nun tōnxumae nu rabama jama tagi xεεραε saabui ra. Tōgondiyatōe birin nu e malanma Sulemani xa buntunyi ra. ¹³ Mixi gbete yo mu nu suusama sunbude e ra, kōnō mixie nu e binyama a fanyi ra.

¹⁴ Naxee nu danxaniyaxi Marigi ma, xεmεe nun ginεe, e kōnti xun nu masama tēmui birin.

¹⁵ Na fee ma, mixie nu fama nε furemae ra sade nun dagie ma kira xōn, alako Piyeri nε dangima tēmui naxe, a niini xa ti e ma. ¹⁶ Nama nu kelima Darisalamu rabilinyi, e nu fa furemae ra nun jinne fure kanyie. E birin naxa yalan.

Xεεραε makankanfe

¹⁷ Na tēmui sεrεxεdube kuntigi, a nun naxee nu na a fōxō ra, naxee findixi Sadusenie ra, e naxa nate tongo tōne ma. ¹⁸ E naxa xεεραε suxu, e e woli geeli.

¹⁹ Kōnō Marigi xa maleke naxa fa kōe ra, a naxa geeli naade rabi, a fa e ramini. A naxa a fala e βε, ²⁰ «Wo siga, wo sa ti hōrōmōbanxi kui, wo Ala xa kira nεene xa fe birin tagi raba jama βε.» ²¹ E to na με, e naxa so hōrōmōbanxi kui subaxe ma, e kawandi ti fōlo.

Sɛrɛxɛdubɛ kuntigi nun naxee nu na a fɔxɔ ra, e to fa, e naxa Yuwifi kiitisaɛ nun Isirayila fori birin malan. E naxa mixie rasiga xɛɛrae tongode geeli kui. ²² Sɔrie to siga, e mu e li geeli kui. E naxa gbilen, e sa dɛntɛgɛ sa. ²³ E naxɛ, «Muxu bara geeli li a balanxi a fanyi ra, geeli kantamae tixi naadɛ ra, kɔnɔ muxu to a rabi, muxu mu mixi yo lixi a kui.»

²⁴ Hɔrɔmɔbanxi sɔorie xa mange nun sɛrɛxɛdubɛ kuntigie to na fe mɛ, e dɛ naxa ixara. E nu fa e bore maxɔrin, «Munfe yi ra?» ²⁵ Mixi nde naxa fa a fala e bɛ, «Wo fa a mato, wo xɛmɛ naxee sa geeli, e na hɔrɔmɔbanxi kui e mixie xaranfe.» ²⁶ Awa, sɔori xunmati nun a xa sɔorie naxa siga, e sa fa xɛɛrae ra. Kɔnɔ e mu e sɛnbɛ ramini e ma, barima e nu gaaxuxi jama fa e magɔnofɛ gɛmɛ ra.

²⁷ E to bara e xanin Yuwifi kiitisaɛ yire, sɛrɛxɛdubɛ kuntigi naxa e maxɔrin, ²⁸ «Muxu bara wo ratɔn a xɔrɔxɔɛ ra, wo naxa xaranyi raba yi xɛmɛ xili ra, kɔnɔ wo bara wo xa xaranyi ralantan Darisalamu birin na. Wo wama a xa faxɛ safe muxu tan nan xun!» ²⁹ Piyeri nun xɛɛrae naxa e yaabi, «A lanma muxu xa Ala xui nan nabatu dangife mixie xui ra. ³⁰ Won babae Marigi Ala bara Isa rakeli, wo naxan faxa, wo naxan banban wuri ma. ³¹ Ala bara a rate a yirefanyi ma a xa findi Mange nun Marakisima ra, alako Isirayila xa nɔ tuubide, e xa yunubi xa xafari. ³² Muxu nun Ala Xaxili Seniyenxi na yi fe seedee ra. Ala Xaxili Seniyenxi fima mixi nan ma, naxan na a xui rabatu.»

³³ E to yi masenyi mɛ, e naxa xɔnɔ han e naxa

wa xεεραε faxafe. ³⁴ Kονο Fariseni nde naxan xili Gamaliyeli, sεριγε karamoxo kuntigi naxan nu rafan pama birin ma, na naxa keli Yuwifi kiitisaе tagi. A naxa yaamari fi e xa xεεραε ramini sinden. ³⁵ Awa, a naxa a fala kiitisaе be, «Isirayilakae, wo mεeni fe ma wo naxan nabama yi mixie ra. ³⁶ Waxati dangixi xeme nde naxan xili Tudasi naxa a yete igbo. Mixi keme naani nan nu biraxi a foxo ra, konο a to faxa e birin naxa yensen ye. A xa fe mu findi fefe ra.»

³⁷ «Na to dangi, Yudasi Galileka naxa mini xili sebe temui. A naxa mixi wuyaxi bendun a ma, konο a fan naxa faxa, a foxirabiree birin naxa yensen ye. ³⁸ Yakosi n a falama wo be, wo naxa fefe raba yi mixie ra. Wo gbilen e foxo ra. Xa yi fe birin fatanxi mixie nan na, a mu sooneyama. ³⁹ Kονο, xa a fatanxi Ala nan na, wo mu noma a xun nakanade. Wo wo jere ki mato a fanyi ra, wo nun Ala naxa fa gere.»

⁴⁰ E to lan fe keren ma, e naxa xεεραε xili, e e bonbo. E naxa e raton woyenfe ra Isa xili ra, e fa e rabejin.

⁴¹ Xεεραε to mini Yuwifi kiitisaе tagi, e naxa jalexin barima Ala e tan nan sugandixi, e xa tooo Isa xili xa fe ra. ⁴² Loxo yo loxo, e nu kawandi tima horomobanxi kui, e man mixie xaranma e xonyi. E nu Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi masenma ne temui birin.

6

Xεερα malima solofere

¹ Na temui, Isa foxirabiree konti xun to nu masama, Yuwifie naxee Gireki xui falama, e naxa

e mawa Yuwifie xɔn naxee Eburu xui falama, barima lɔxɔ yo lɔxɔ donse itaxunma temui naxe, e nu nεemuma nε kaape ginεe ma naxee Gireki xui falama. ² Xεera fu nun firinyi naxa Isa foxirabirεe malan, e naxa a fala e bε, «A mu lan muxu xa Ala xa masenyi kawandife rabolo donse itaxun fe ra. ³ Na nan a ra, n ngaxakerenyie, wo xεmε solofere sugandi wo ya ma, mixi binyee, xaxilimaya nun Ala Xaxili Seniyenxi na naxee bε. Muxu xa yi donse itaxunfe so e yi ra, ⁴ alako muxu tan xa nu lu Ala maxandi ra nun Ala xui kawandi ra.»

⁵ Na masenyi naxa rafa birin ma. E naxa Etiyen sugandi, xεmε naxan xa danxaniya nu gbo, Ala Xaxili Seniyenxi man nu goroxi naxan ma. E man naxa Filipu, Pirokoru, Nikanoro, Timon, nun Paramenasi sugandi, a nun Nikolasi Antiyɔkika naxan soxi Yuwifie xa diine ya ma. ⁶ E naxa e dentεge xεεραε bε. Xεεραε naxa e belexe sa e xunyie ma, e naxa Ala maxandi e bε.

⁷ Ala xa masenyi naxa yensen ye. Isa foxirabirεe xun nu masama a gbegbe ra Darisalamu. Serεxedube wuyaxi fan nu danxaniyafe.

Etiyen suxufe

⁸ Ala naxa a xa hinne nun senbe fi Etiyen ma. A nu tɔnxumae nun kaabanako xungbee rabama nama tagi. ⁹ Sirenikae nun Alesandireka naxee nu salima salide kui, naxan xili «xɔreya mixi xa salide», a nun Yuwifie naxee kelixi Silisi nun Asi, e naxa sɔnxɔ Etiyen ma. ¹⁰ Kɔnɔ e mu nɔ Etiyen

xa woyenyi ra, barima Ala Xaxili Seniyenxi nan nu xaxilimaya fima a ma.

¹¹ Awa, e naxa xεmε ndee sare fi, e xa a fala, «Muxu bara a xui mε a woyenyi falama naxan mu daxa Annabi Munsa nun Ala mabiri.» ¹² E naxa jama, forie, nun seriye karamoxoe kui iso. E naxa bagan a ma, e a suxu, e a xanin Yuwifi kiitisae yire. ¹³ E naxa tōjnegelae ramini, naxee a fala, «Yi xεmε mu bama woyenyi jaaxie falafe hōrōmōbanxi nun Ala xa seriye xa fe ra. ¹⁴ Muxu bara a xui mε, a a falama Isa Nasaretika fama yi hōrōmōbanxi kanade, a man naamunyie masarama Annabi Munsa naxee fixi won ma.» ¹⁵ Yuwifi kiitisae birin naxa e ya banban Etiyen na, a yatagi naxa lu e be alo maleke.

7

Etiyen xa masenyi

¹ Serexedube kuntigi naxa Etiyen maxorin, «Naxan falaxi i xun ma, nōndi na a ra?» ² Etiyen naxa e yaabi, «N ngaxakerenyie nun n babae, wo wo tuli mati n na. Ala dariye kanyi mini ne won baba Iburahima ma a nu na Mesopotamiya bōxi ma temui naxe, beenun a xa sabati Xarani. ³ Ala naxa a fala a be, «Keli i xa bōxi nun i xabile xun, siga bōxi ma n dennaxe masenma i be.» ⁴ Awa, a naxa mini Kalidi bōxi ra, a sa sabati Xarani. Menni, a baba faxa xanbi, Ala naxa a radangi yi bōxi ma wo sabatixi dennaxe yi ki to. ⁵ A mu lingira yo fi a ma yi bōxi kui hali santide. Kōnō a naxa laayidi tongo a be, a fama yi bōxi fide a tan nun a bōnsōe nan ma, hali a faxa xanbi. Na waxati di yo mu nu na a be sinden.»

⁶ «Ala naxa a fala a βε, <I βονσϷε sabatima βoxi gbete nan ma. Menni e findima ne konyie ra. E e naxankata ne keme naani bun.> ⁷ Ala man naxa a fala, <N fama na si makiitide naxan e rasoma konyiya kui. Na dangi xanbi, e kelima ne naa, e fa n batu be.>»

⁸ «Awa, Ala naxa sunna saate fi Iburahima ma. Iburahima to Isiyaga bari, a naxa a sunna a xi solomasaxan nde ma. Isiyaga to Yaxuba bari, a naxa a fan sunna. Yaxuba fan naxa won benba fu nun firinyie sunna.»

⁹ «Won benbae naxa Yusufu tϷone, e naxa a mati, a naxa findi konyi ra Misira βoxi ma. ¹⁰ KϷo Ala naxa lu a fϷo ra. A naxa a ramini a xa kontofili birin kui. A naxa hinne nun xaxilimaya fi a ma, alako a xa rafa Misira mange ma, naxan a findi Misira gomina nun a xa banxi birin xunmati ra.»

¹¹ «Kaame xungbe naxa so Misira βoxi ma a nun Kanaan βoxi. Won babae mu nu baloe sotoma, tϷore naxa gbo. ¹² Yaxuba naxa a me a mengi na Misira βoxi ma. A naxa won babae xee naa a singe. ¹³ E xa sigε firin nde, Yusufu naxa a yete masen a fafaxakerenyie βe, Misira mange fan naxa Yusufu xabile rakolon. ¹⁴ Awa, Yusufu naxa e xee a baba Yaxuba tongode nun a xa denbaya birin. E konti nu sigaxi han mixi tongo solofere a nun suuli. ¹⁵ Yaxuba naxa goro Misira, a faxa dennaxe a nun won babae. ¹⁶ E furee naxa ragbilen Sikemi, e e ragata gaburi nan kui, Iburahima naxan sara kobiri ra Xamori xa die ma.»

¹⁷ «Ala xa laayidi rakamali waxati to makore, laayidi naxan tongoxi Iburahima βe, won ma

nama xun naxa masa Misira boxi ma. ¹⁸ Kono na xanbi mange gbete naxa ti naxan mu nu Yusufu xa fe kolon. ¹⁹ Na mange naxa won ma nama yanfa. A naxa won benbae naxankata, han a naxa e yaamari e xa e xa diyoree wole, alako e xa faxa. ²⁰ Na temui Annabi Munsa naxa bari, Ala hinne naxan na. Kike saxan a rabalofe a baba xa banxi kui. ²¹ Na xanbi a naxa a belexe ba a ma. Misira mange xa di gine fa a tongo, a naxa a ramɔ alo a xa di. ²² Annabi Munsa naxa kolon soto Misira xa fe birin ma. A woyen ki nun a jere ki naxa senbe soto.»

²³ «A to je tongo naani soto, a naxa wa a ngaxakerenyie kolonfe. A naxa siga a boore Isirayilakae yire matode. ²⁴ A to Misiraka to a fe paaxi niyafe Isirayilaka nde ra, Annabi Munsa naxa a ngaxakerenyi xa gere so, a naxa Misiraka faxa. ²⁵ A naxa a mapoxun a a ngaxakerenyie a kolonma ne Ala xoreya fima e ma a saabui nan na, kono e mu kolon soto na ma. ²⁶ Na kuye iba, Annabi Munsa naxa Isirayilaka firin to, e na gerefe. A naxa kata e xa lan e bore ma, a naxa a fala e be, <Ngaxakerenmae nan na wo ra. Munfe ra wo fe paaxi niyama wo bore ra?> ²⁷ Kono naxan nu fe paaxi rabafe a ngaxakerenyi ra, a naxa Annabi Munsa radin ye, a a fala a be, <Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma? ²⁸ I waxi n faxafe ne alo i Misiraka faxaxi ki naxe xoro?> ²⁹ Annabi Munsa to na woyenyi me, a naxa a gi. A naxa sabati Madiyan boxi ma, a naxa di firin bari menni.»

³⁰ «Ne tongo naani dangi xanbi, maleke naxa mini a ma te xora naxan nu sansi bili ganfe

gbengberenyi ma, Sinayi geya fari. ³¹ Annabi Munsa to na fe to, a naxa kaaba. A to a maso a ra, a xa a igβε, a naxa Marigi xui με. ³² <I babae Marigi Ala nan n na, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Ala.> Annabi Munsa naxa seren, a naxa gaaxu a igβεfe ma. ³³ Marigi naxa a fala a βε, <Sankiri ba i sanyi, barima i tixi dennaxe, bɔxi seniyenxi na a ra. ³⁴ N bara n ma jama xa tɔɔre to Misira, n bara e kutun xui με. N bara goro n xa xɔɔɔya fi e ma. Yakɔsi, n xa i xεε Misira.> ³⁵ Ala Annabi Munsa xεε nε, e a fala naxan βε, <Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma.> Maleke naxan minixi a ma te xɔɔra a naxa a masen a βε a xa findi mange nun marakisima ra.»

³⁶ «Annabi Munsa nan Isirayilakae ramini Misira bɔxi ra. Ne tongo naani bun ma, a naxa tɔnxumae nun kaabanakoe raba Misira, Xulun-yumi Baa, nun gbengberenyi ma. ³⁷ Annabi Munsa tan naxa a fala Isirayila βε, <Ala namipɔnmε raminima wo ngaxakerenyie nan ya ma naxan luma alɔ n tan.> ³⁸ Won benbae jama e to nu malanxi gbengberenyi ma, maleke naxa wɔyen Annabi Munsa βε Sinayi geya fari. A seriye naxan mexi, a naxa na radangi won ma.»

³⁹ «Kɔnɔ won benbae mu tin a xa yaamari suxude. E naxa a matandi, e e bɔɔɔe ti Misira ra. ⁴⁰ E naxa a fala Haruna βε, <Alae yailan won βε, naxee jεɔɔema won ya ra, barima yi Munsa naxan won naminixi Misira, won mu a kolon se naxan a sɔtɔxi.> ⁴¹ E naxa kuye yailan ninge misaali ra, e fa serexe ba a βε. E naxa jεlexin na ra, e naxan yailanxi e βεlexe ra.»

⁴² «Awa, Ala naxa a kobe so e ra, a naxa e rabolo, e xa tunbuie batu, alɔ a seβexi namijɔnme xa Kitaabui kui ki naxe.

⟨Isirayila bɔnsɔe,

wo seɾexɛe ba n tan nan be

ne tongo naani bun ma gbengberenyi ma?

⁴³ Wo bara Mɔlɔkɔ kuye batu,

wo bara Remefan tunbui kuye batu,

wo kuye naxee yailanxi wo belexe ra.

Na nan a toxi n fan wo xaninma Babilɔn xanbi ra.⟩»

⁴⁴ «Ala xa hɔrɔmɔlingira, a xa seedenɔxɔya seβeli na dennaxe, na nu na won benbae tagi gbengberenyi ma. Ala nu bara a misaali masen Annabi Munsa be, a naxa a yaamari a xa a yailan na ki. ⁴⁵ Won benbae to hɔrɔmɔlingira sɔtɔ, e naxa a xanin bɔxi ma Ala si gbeteɛ keri dennaxe, Yosuwe xa yaamari bun ma. A naxa lu naa han Dawuda xa waxati.»

⁴⁶ «Dawuda naxan nafanxi Ala ma, na naxa a maxɔrin a xa lingira ti a tan Yaxuba Marigi Ala be. ⁴⁷ Kɔnɔ Sulemani nan fa na lingira ti Ala be. ⁴⁸ Kɔnɔ Ala Xili Xungbe Kanyi mu sabatima adama xa banxi tixi kui. Namijɔnme na nan masenxi,

⁴⁹ ⟨Wo Marigi naxe,

koore, n ma kibanyi,

bɔxi, n santide.

Wo banxi mundun tima n be?

Wo yire mundun findima n ma malabude ra?

⁵⁰ N tan xa mu na birin yailanxi?⟩»

⁵¹ «Wo xaxili nun wo tuli xɔrɔxɔ, wo sondonyi mu fan. Wo Ala Xaxili Seniyenxi matandima temui birin alɔ wo benbae a raba ki naxe. ⁵² Wo

benbae namijonmee birin jaxankata ne. E namijonmee faxa ne, naxee nu Ala xa Tinxintoe xa fafe falama. Yakosi wo bara na fan faxa. ⁵³ Wo tan naxee bara Ala xa seriye soto malekee saabui ra, wo mu a rabatuxi!»

Etiyen xa faxe

⁵⁴ E to yi masenyi me, e naxa xono han e nu e jinyie raxin. ⁵⁵ Kono Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro Etiyen ma. Etiyen to a ya banban koore ma, a naxa Ala xa dariye to, a man naxa Isa to a tixi Ala yirefanyi ma. ⁵⁶ A naxa a masen, «N bara koore rabixi to, Adama xa Di tixi Ala yirefanyi ma.» ⁵⁷ Nama naxa sonxoe rate, e naxa e tuli dese. E birin naxa bagan a ma. ⁵⁸ E naxa mini a bubu ra sigafe ra taa fari ma, e a magono han a naxa faxa. Seede naxa e xa donmae sa segetala nde san ma, naxan xili Solu. ⁵⁹ E nu na a magonofe temui naxe, Etiyen naxa Ala maxandi, «N Marigi Isa, n nii rasene.» ⁶⁰ Na xanbi a naxa a xinbi sin, a naxa a xui ite, «N Marigi, i naxa e suxu yi yunubi ma!» A ge na falade tan mu a ra, a naxa taa masara. Solu fan nu na Etiyen faxafe kui.

8

Danxaniyatoe xa toore

¹ Na loxoe, jaxankate xungbe naxa Darisalamu danxaniyatoe jama suxu. E birin naxa yensen Samari nun Yudaya boxi ma fo xεεrae, nee nan gbansan lu naa. ² Xeme tinxinjie naxa Etiyen nagata. E naxa wa a xa faxe ma. ³ Kono Solu tan naxa danxaniyatoe jama tooro. A nu soma

banxie kui, a nu danxaniyatɔε xεmεε nun ginεε ramini, a nu fa e sa geeli. ⁴ Danxaniyatɔε to yensen ye, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti yire birin.

Xibaaru fanyi kawandife Samari

⁵ Filipu to goro Samari taa nde kui, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masen naakae bε. ⁶ Nama to Filipu xa kaabanakoeε to, e naxa e tuli mati a ra a fanyi ra. ⁷ Ninnεε naxa gbilen furemae fɔxɔ ra, e nu fa gbelegbele. Mabenyi nun namate wuyaxi naxa yalan. ⁸ Naakae naxa sεεwa a fanyi ra.

⁹ Xεmε nde nu na na taa kui naxan xili Simɔn. A nu duureya rabama naxan Samarikae birin nakaabama, a nu fa a yetε igbo. ¹⁰ E birin, dimεdie nun forie, a xui ramexi a fanyi ra. E nu a fala, «Yi xεmε Ala senbε na a ra, won naxan xili falama Senbε Xungbe.» ¹¹ E nu bara bira a fɔxɔ ra kabi a xɔnnakuye barima a nu e rakaabama a xa duureya ra. ¹² Kɔnɔ e to la Filipu ra, naxan Ala xa mangeya niini nun Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandi rabama, xεmεε nun ginεε naxa e xunxa ye xɔɔra. ¹³ Simɔn yati naxa danxaniya, a fan naxa a xunxa ye xɔɔra. A naxa bira Filipu fɔxɔ ra. A naxa kaaba a xa tɔnxumae nun kaabanako xungbee ma.

¹⁴ Xεεραε, naxee nu na Darisalamu, e to a mε Samarikae bara tin Ala xa masenyi ra, e naxa Piyeri nun Yaya xεε naa. ¹⁵ E to so naa, e naxa Ala maxandi alako Samarikae xa Ala Xaxili Seniyenxi sɔto, ¹⁶ barima Ala Xaxili Seniyenxi mu nu goroxi mixi yo ma e ya ma sinden. E nu

xunxaxi ye nan gbansan xɔɔra Isa xili xa fe ra. ¹⁷ Awa, Piyeri nun Yaya naxa e belexe sa e ma, e naxa Ala Xaxili Seniyenxi soto.

¹⁸ Simon to a to Ala Xaxili Seniyenxi nu sɔtɔma xɛɛrae belexe nan saabui ra, a naxa kɔbiri masen e be, a fa a fala, ¹⁹ «Wo yi senbe fi n fan ma, alako n na n belexe sa naxan ma, a xa Ala Xaxili Seniyenxi soto.» ²⁰ Piyeri naxa a yaabi, «I tan nun i xa kɔbiri xun xa rakana, barima i a maɔɔxunxi ne Ala xa ki sɔtɔma kɔbiri nan na. ²¹ I gbe yo mu na yi fe ya ma, barima i sondonyi mu fiixexi Ala be. ²² Gbilen yi fe jaaxi foxo ra. I man xa Marigi maxandi alako a xa dije i ma i xa yi maɔɔxunyi xa fe ra, xa a sa tinma. ²³ N a toxi ne yi ki, i na fe jaaxi gbege kui. I bara findi Sentane xa konyi ra.»

²⁴ Simon naxa a yaabi, «Wo yete xa Marigi maxandi n be alako wo fe naxee birin falaxi a naxa n li.» ²⁵ E to ge seedeɔɔxɔya bade Marigi xa masenyi ra, Piyeri nun Yaya naxa gbilen Darisalamu. Kira fan na, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti Samari taa wuyaxi kui.

Etiyopi xunmati nde xunxafe ye xɔɔra

²⁶ Marigi xa maleke naxa a fala Filipu be, «Keli, siga yirefanyi biri ra, gbengberen kira xɔn, naxan goroma Gasa, kelife Darisalamu.» ²⁷ A naxa keli, a naxa Etiyopika nde li kira ra. Xeme nan nu a ra naxan mu nu nɔma gine fe rabade. A findixi Kandasi, Etiyopi mange gine xunmati nan na. A tan nan nu a xa naafuli birin kantama. A nu faxi salide ne Darisalamu. ²⁸ A na gbilenfe a

xonyi, a dɔxoxi a xa maɲereɛe kui, a na Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe.

²⁹ Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen Filipu be, «Siga, i i makore na maɲereɛe ra.» ³⁰ Filipu naxa siga a gi ra. A naxa Etiyopika xui me, a nu Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe. A naxa a maxorin, «I naxan xaranfe yi ki, i a fahaamuxi?»

³¹ A naxa a yaabi, «N noma na ra di, xa mixi yo mu na naxan a tagi rabama n be?» A naxa a fala Filipu be a xa dɔxo a seeti ma. ³² A nu na yi sebeli nan xaranfe Kitaabui kui:

«E a xaninxi temui naxe a xa faxa a naxa lu alo yexee naxan xaninma faxade.

A mu a xui yo ramini,

alo yexee naxan tima a xabe maxabama ya ra.

³³ A xa marayaagi kui,

e naxa a makiiti seriye xanbi.

Nde noma a xa taruxui falade?

A xa simaya bara jon boxi fari.»

³⁴ Na Etiyopika naxa a fala Filipu be, «Yandi, a masen n be, Annabi Esayi nde xa fe falama yi ki? A yete ba, ka mixi gbete?» ³⁵ Awa, Filipu naxa a folo na sebeli ma, a naxa a kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra.

³⁶ E na sigafe kira xon, e naxa ye li. Na Etiyopika naxa a fala Filipu be, «Ye nan ya. Nanse a niyama n mu xunxama ye xora?»

³⁷ Filipu naxa a yaabi, «Xa i danxaniya i boɲe birin na, i noma na ra.» Na Etiyopika naxa a yaabi, «N laxi a ra, Ala xa Di nan lanxi Isa ma.»

³⁸ A naxa maɲereɛe rati, e firin birin naxa goro ye ma. Filipu naxa na Etiyopika xunxa ye xora.

³⁹ E to te ye xora, Marigi Xaxili naxa Filipu

tongo, a a xanin. Na Etiyopika mu fa a to sonon. A naxa siga σεεωε kui.

⁴⁰ Filipu naxa mini Asotu taa kui. A man naxa siga Sesare. A naxa xibaaru fanyi kawandi ti taa birin kui a nu dangima dennaxe.

9

Solu xunxafe ye xɔɔra

¹ Na temui birin, Solu nu kɔnkɔxi Marigi fɔxirabirɛe ma, a xa e faxa. A naxa siga serexɛdubɛ kuntigi xɔn ² kɛɛdi maxɔrinde katarabi Damasi salide yareratie ma, alako xa a naxee li naa, e biraxi Isa xa kira fɔxɔ ra, xemɛe nun ginɛe, a xa fa e xirixi ra Darisalamu. ³ A na makɔɔɛfe Damasi ra, yanbe naxa mini a ma keli koore ma, a a rabilin. ⁴ A naxa bira bɔxi ma, a naxa xui nde mɛ, «Solu, Solu, i na n naxankatafe munfe ra?» ⁵ Solu naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» A naxa a yaabi, «Isa nan n na, i naxan naxankatafe. ⁶ Keli, so taa kui, e fama a falade i be a lanma i xa naxan naba.» ⁷ Xemɛe naxee nu a fɔxɔ ra, nee de naxa bobo a ra gaaxui be. E nu xui mema, kɔnɔ e mu nu mixi yo toma. ⁸ Solu naxa keli bɔxi ma, a ya rabixi, kɔnɔ a ya mu se toma. E naxa a belexɛ suxu, e a mati Damasi.

⁹ A naxa lu xi saxan a mu sese to, a mu sese don, a mu sese min. ¹⁰ Isa fɔxirabirɛe nde nu na Damasi, naxan xili Ananiyasi. Marigi naxa a xili laamatunyi kui, «Ananiyasi!» Ananiyasi naxa a ratin, «Marigi, n tan nan ya.» ¹¹ Marigi naxa a fala a be, «Keli, siga kira ra naxan xili <Kira Tinxinxi>, i xa xemɛ fen Yudasi xa banxi kui, naxan xili Solu Tariseka. A na Ala maxandife.

¹² A bara mixi nde to laamatunyi kui, naxan xili Ananiyasi, a na a bελεξε safe a ma alako a man xa se to.» ¹³ Ananiyasi naxa a yaabi, «Marigi, n bara yi xεμε xa fe με mixi wuyaxi ra, a bara fe kobi naxan naba i xa mixi seniyeuxie ra Darisalamu. ¹⁴ Σερεχεδube kuntigie bara nεε so a yi ra, a xa birin suxu naxee i xili maxandima.»

¹⁵ Κοκο Marigi naxa Ananiyasi yaabi, «Siga, barima n bara yi xεμε sugandi xεερα ra, a xa n xili masen si birin βε, e xa mangεε βε, a nun Isirayila die birin βε. ¹⁶ N a masenma νε a βε, a fama τωρωδε ki naxe n xili xa fe ra.» ¹⁷ Ananiyasi naxa siga na banxi. A to so, a naxa a bελεξε sa Solu ma. A naxa a fala a βε, «N ngaxakerenyi Solu, Marigi Isa naxan mini i ma kira ra, a tan nan n xεεxi i ma, alako i xa se to, i man xa Ala Xaxili Seniyeuxi soto.» ¹⁸ Se nde naxa ba a ya ma keren na alo xalee, a ya naxa se to. A naxa keli, a fa a xunxa ye xωρα. ¹⁹ Na xanbi a naxa a δεγε, a fa senbe soto.

Solu kawandi rabafe Damasi

Solu naxa saxanyi raba Damasi a nun Isa foxirabiree. ²⁰ A naxa bonbo kawandi tife ra keren na salidee kui a nu a masen a Ala xa Di nan lanxi Isa ma. ²¹ Naxee birin a xui με, e δε naxa ixara. E naxa a fala, «Yi xεμε xa mu nu mixie jaxankatama Darisalamu, naxee nu maxandi tima Isa xili ra? A mu faxi xe be, a xa e xanin e xirixi ra σερεχεδube kuntigie xon?» ²² Solu naxa senbe soto. A xa masenyi naxa Damasi Yuwifie ifu, a falafe a Isa nan lanxi Ala xa Mixi Sugandixi ma.

²³ Temui nde to dangi, Yuwifie naxa lan a ma e xa Sölu faxa. ²⁴ Sölu naxa e xa gundo kolon. E nu taa sode de kantama köe nun yanyi alako e xa a faxa. ²⁵ Köno köe nde ra, Isa foxirabiree naxa a ragoro tete fari ma saga kui.

Sölu sigafe Darisalamu

²⁶ Sölu to siga Darisalamu, a naxa wa bonife Isa foxirabiree ra, köno e birin nu gaaxuxi a ya ra. E mu nu laxi a ra xa Isa foxirabiree nan yati a ra. ²⁷ Awa, Baranabasi naxa a xanin xεεραε xön. A naxa a tagi raba e be Sölu Marigi toxi ki naxe, a man a xui mexi kira ra ki naxe. A naxa a masen e be Sölu bara kawandi naxan naba İsa xili ra Damasi taa kui. ²⁸ E birin naxa döxo yire keren Darisalamu. Sölu nu Marigi xili kawandima senbe ra. ²⁹ E nun Yuwifie fan naxa wöyen e nu xörxö, Yuwifi naxee Gireki xui falama, köno nee nu katafe e xa Sölu faxa. ³⁰ A ngaxakerenyi Isayankae to na fe me, e naxa a xanin Sesare, e fa a rasiga Tarise. ³¹ Danxaniyatöe pama naxa lu böpesa kui Yudaya, Galile, nun Samari böxi birin ma. E nu luma e bore ralimaniya ra, e nu e jere Marigi xa yaragaaxui kui. E xun nu masama Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

Piyeri sigafe Lida nun Yafa

³² Piyeri to nu böxi iperema, a naxa goro seniyentöe yire Lida. ³³ A naxa xeme namataxi nde li naa, naxan xili Ene, a nu saxi sade ma kabi je solomasaxan. ³⁴ Piyeri naxa a fala a be, «Ene, İsa Ala xa Mixi Sugandixi bara i rayalan. Keli, i i xa sade yailan.» A naxa keli keren na. ³⁵ Lidakae

nun Saronka birin to yi fe to, e naxa tuubi Marigi ma.

³⁶ Gine nde nu na Yafa Isa foxirabiree ya ma. A nu xili Tabita, naxan falaxi Dorakasi. A nu fe fanyi gbegbe rabama, a nu tooromixie ki. ³⁷ Na temui, fure naxa a suxu, a naxa faxa. E to a maxa, e naxa a sa koore banxi deki firin nde. ³⁸ Isa foxirabiree naxee nu na Yafa, e naxa a me a Piyeri na Lida. Lida mu makuya Yafa ra. Awa, e naxa xeme firin xee Piyeri ma, e xa a mayandi a xa fa e xonyi mafuren. ³⁹ Piyeri naxa keli, e nun na xeme naxa siga. E to so, e naxa a xanin koore banxi kon na. Kaape ginnee naxa a rabilin, e wama. E naxa dugie nun sosee masen a be Dorakasi naxee yailan a nu na e ya ma temui naxe. ⁴⁰ Piyeri naxa e birin namini tande. A naxa a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi, a naxa a mafindi fure mabiri ra. A naxa a fala, «Tabita, keli.» Tabita naxa a ya rabi. A to Piyeri to, a naxa keli. ⁴¹ Piyeri naxa a belexe suxu, a a rakeli. A naxa seniyentosee nun kaape ginnee xili. A naxa a nipe dentegge e be. ⁴² Yafakae birin naxa na fe me. Mixi wuyaxi naxa danxaniya Marigi ma. ⁴³ Piyeri naxa xi wuyaxi raba Yafa, Simon garange xonyi.

10

Koroneliyo xunxafe ye xora

¹ Xeme nde nu na Sesare naxan nu xili Koroneliyo. Soori keme xunmati nan nu a ra Itali soori gali ya ma. ² Diinela nan nu a ra. A tan nun a xa mixi birin nu gaaxuxi Ala ya ra. A nu setaree malima a gbegbe ra, a man nu Ala maxandima temui birin.

³ Nunmare ra, a naxa Ala xa maleke nde to laamatunyi ra, a sofe a xonyi. Maleke naxa a xili, «Koroneliyo.» ⁴ Koroneliyo to a to, a naxa gaaxu. A naxa a fala, «Marigi, munse niyaxi?» Maleke naxa a fala a be, «Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu i ma, i bara naxan naba setaree be. ⁵ Yakosi, i xa mixi ndee xee Yafa e xa fa Simon na, naxan xili falama Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simon garange xonyi baa de ra.»

⁷ Maleke to ge woyende, a naxa siga. Koroneliyo naxa konyi firin xili, a nun a xa soori diinela, naxan nu walima a be. ⁸ A naxa yi fe birin yaba e be, a fa e xee Yafa. ⁹ Na kuye iba yanyi tagi pondon, e nu na kira xon ma temui naxe, e makore taa ra, Piyeri naxa te koore banxi fari a xa Ala maxandi. ¹⁰ Na temui kaame naxa a suxu, a nu wama a degefe. Beenun donse xa ge yailande, a naxa laamatunyi to.

¹¹ A naxa koore to a rabixi, se nde naxa goro boxi alo dugi, a xirixi a tunxun naanie ma. ¹² Subee, bubusee, nun xoni birin nu na na dugi kui. ¹³ Xui nde naxa a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxes, i xa a don.» ¹⁴ Kono Piyeri naxa a yaabi, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniarentare.» ¹⁵ Xui naxa woyen a be a firin nde, «Ala bara se naxan naseniarentare i naxa a fala a seniarentare.» ¹⁶ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, na dugi man naxa te koore ma.

¹⁷ Piyeri to nu a mapoxunfe na laamatunyi ma, a wama naxan masenfe, Koroneliyo xa xεεραε nu bara Simon xonyi maxorin. E naxa ti naade ra. ¹⁸ E naxa maxorinyi ti xa Simon yigiyaxi

naa ne, e naxan xili falama Piyeri. ¹⁹ Piyeri nu a mapoxunfe laamatunyi ma temui naxe, Ala Xaxili naxa a masen a be, «Xeme saxan na i maxorinfe. ²⁰ Keli, i xa goro, wo birin xa siga. I naxa siike, barima n tan nan e xexi.» ²¹ Awa, Piyeri naxa goro, a naxa a fala na xeme be, «N tan nan yi ki wo naxan fenfe. Wo faxi munfe ma?» ²² E naxa dentege sa, «Koroneliyo, soori mixi keme xunmati, nan muxu xexi. Xeme tinxinxi na a ra, naxan gaaxuxi Ala ya ra. Yuwifie birin a xili fanyi falama. Ala xa maleke seniyenxi bara a masen a be a xa i rafa a xonyi alako a xa i xa masenyi rame.» ²³ Awa, Piyeri naxa e yigiya. Na kuye iba, a naxa keli, e birin naxa siga. Yafaka danxaniyatɔe ndee fan naxa e mati.

²⁴ Na kuye iba, e naxa so Sesare, Koroneliyo nu e mamefe dennaxe. A nu bara a xa mixie nun a boore fanyie malan. ²⁵ Piyeri to so, Koroneliyo naxa a ralan, a naxa a yete magoro a be. ²⁶ Kono Piyeri naxa a rakeli, a naxa a fala, «Keli, mixi nan na n fan na.» ²⁷ E naxa so banxi e woyenma e bore ra. Piyeri naxa mixi gbegbe malanxi li naa. ²⁸ A naxa a fala e be, «Wo a kolon tonyi doxoxi Yuwifie ma e nun si gbete bonsɔe naxa lu yire keren, xa na mu a ra sofe ra e xonyi. Kono Ala bara a masen n be a n naxa mixi yo mapoxun seniyentare ra. ²⁹ Na na a ra, wo to n xili, n mu tondi fade. Awa, wo n xilixi munfe ma?» ³⁰ Koroneliyo naxa a masen a be, «Na xi naani nan yi ki, n nu salife n ma banxi kui nunmare temui. Xeme nde naxa mini n ma, a xa sosee yanbama. ³¹ A naxa a masen n be, «Koroneliyo,

Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu a ma i bara naxan naba setaree βε. ³² Awa, mixie xεε Yafa, e xa fa Simōn Piyeri ra be. A yigiyaxi Simōn garange xa banxi kui, baa δε ra.» ³³ N naxa mixie xεε keren na. Muxu bara ηεlexin ki fanyi i fafe ra. Awa, yakōsi muxu birin na Ala ya i. I xa masenyi ti muxu βε, Marigi bara i yamari naxan birin na.»

³⁴ Awa, woyenyi to so Piyeri yi, a naxa a masen, «Yakōsi n bara a kolon nōndi nan yati a ra, Ala mu mixi yo rafisaxi a boore βε. ³⁵ A wama mixi birin xōn, sie birin ya ma, naxee gaaxuma a ya ra, naxee tinxin. ³⁶ Ala bara xibaaru fanyi masen Isirayila ηama βε. A bara a masen e βε a βōηesa sotoma dunija Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi nan na. ³⁷ Wo a kolon naxan nabaxi fōlofe Galile βōxi ma, dōxōfe Yudaya birin na. Yaya nu bara kawandi ti mixie xa e xunxa ye xōra. ³⁸ Na temui Ala naxa Isa Nasaretika sugandi, Ala Xaxili Seniyenxi nun senbe naxa goro a ma. Isa naxa siga yire birin, a nu fe fanyi raba, a nu mixi birin nayalan naxee nu na Ibulisa xa konyiya bun. Ala nu na a foxō ra.»

³⁹ «Yi fe birin seede nan muxu ra a naxan naba Yuwifie xa βōxi ma nun Darisalamu. E naxa a banban wuri ma, a faxa. ⁴⁰ Kōnō Ala naxa a rakeli faxe ma xi saxan loxōe, dunija xa a to. ⁴¹ A mu tin a makenende birin βε, kōnō a naxa a yete masen muxu βε, Ala naxee sugandixi e xa findi seedee ra. Muxu nun Isa bara donse don, muxu bara ye min a keli xanbi faxe ma. ⁴² Isa naxa muxu yamari, muxu xa kawandi ti mixie βε, e xa a kolon Ala nan Isa tixi kiitisa ra mixi baloxie nun mixi faxaxie xun ma. ⁴³ Namijōnme birin

nu bara a xa fe fala, naxan na danxaniya a ma na kanyi xa yunubi xafarima ne a xili saabui ra.»

⁴⁴ Piyeri to nu woyenma, naxee birin nu yi masenyi ramefe, Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e ma. ⁴⁵ Danxaniyatɔε sunnaxie naxee Piyeri mati naa, e naxa kaaba yi fe ma, Ala Xaxili Seniyenxi gorofe sunnataree fan ma, ⁴⁶ barima e naxa e xui me e na Ala matɔxɔfe xui gbetsee ra. ⁴⁷ Awa, Piyeri naxa maxorinyi ti, «Mixi nde noma tondide yi mixie xa xunxa ye xɔra? E fan bara Ala Xaxili Seniyenxi soto alo won fan a sotoxi ki naxe.» ⁴⁸ A naxa yaamari fi fa e xa e xunxa ye xɔra Isa xili ra. Na xanbi e naxa Piyeri mayandi a xa lu e xonyi na saxanyi.

11

Piyeri xunmafalafe

¹ Xεεραε nun ngaxakerenyie naxee nu na Yudaya, e naxa a me a si gbetsee fan bara tin Ala xa masenyi ra. ² Piyeri to te Darisalamu, Yuwifi danxaniyatɔεe naxa a kalamu, «I bara so sunnataree xonyi, ³ wo birin bara wo dege!»

⁴ Awa Piyeri naxa fe birin tagi raba e be a dangixi ki naxe. ⁵ A naxa a masen, «N nu na Yafa taa nan kui. N na Ala maxandife temui naxe, n naxa laamatunyi to. Se nde naxan maniyaxi dugi xungbe ra, a xirixi a tunxun naanie ma, na naxa goro keli koore ma han n yire. ⁶ N naxa a igbe a fanyi ra. N naxa xurusee, wula subee, bubusee, nun xoni birin to a kui. ⁷ Xui nde naxa a fala, <Piyeri, keli, i sube nde faxes, i xa a don.> ⁸ Kɔnɔ n naxa a fala, <Ade, Marigi. N

mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniyyentare.> ⁹ Xui naxa wøyen n be a firin nde, <Ala bara naxan naseniyyen i naxa a fala a seniyyentare.> ¹⁰ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, a birin man naxa te koore ma.»

¹¹ «Na temui mixi saxan, naxee nu xεεxi n yire kelife Sesare, e naxa ti muxu xa banxi naade ra. ¹² Ala Xaxili naxa a masen n be a muxu birin xa siga, a hali n mu siike. Yi xeme senni naxee yi ki, e fan naxa n mati naa. Muxu to so Koroneliyo xonyi, ¹³ a naxa a yaba muxu be a maleke toxí a xa banxi kui ki naxe. Maleke naxa a masen a be, <Mixi xεε Yafa, a xa fa Simón na, e naxan xili falama Piyeri. ¹⁴ A fama masenyi tide i be, i tan nun i xa mixi birin kisima naxan saabui ra.»

¹⁵ «N to so wøyenfe, Ala Xaxili Seniyyenxi naxa goro e ma alo a goro won ma ki naxe a folε. ¹⁶ N fa ratu Marigi xa masenyi ma, <Yaya bara mixi xunxa ye xóra, kóno Ala Xaxili Seniyyenxi fama gorode wo ma.> ¹⁷ Ala to bara e ki alo a won kixi ki naxe, won tan naxee danxaniyaxi Isa Ala xa Mixi Sugandixi ma, a nu lan n xa Ala matandi?»

¹⁸ E to na mε, e naxa dundu, e naxa Ala matoxo, «Ala bara tuubi ragiri si gbeteε fan be, alako e fan xa kisi.»

Baranabasi nun Solu sigafe Antiyoki

¹⁹ Isa foxirabire naxee yensen Etiyyen faxa xanbi paxankate saabui ra, e naxa siga han Fenisiya, Sipiri, nun Antiyoki. E nu Ala xa masenyi kawandima Yuwifie nan be. ²⁰ Kóno Sipirikae nun Sirenikae naxee nu na e ya ma, e to siga Antiyoki, e naxa Marigi Isa xa xibaaru fanyi masen Girekikae fan be. ²¹ Marigi xonye nu na e

ma. Mixi gbege naxa danxaniya, e naxa tuubi Marigi ma.

²² Darisalamu danxaniyatɔε pama to na fe mε, e naxa Baranabasi xεε Antiyɔki. ²³ A to so naa, a naxa pεlexin Ala xa hinne tofe ra. A naxa e ralimaniya, e xa danxaniya Marigi ma. ²⁴ Baranabasi, mixi fanyi nan nu a ra. A nu rafexi danxaniya nun Ala Xaxili Seniyenxi ra. Nama gbege naxa danxaniya Marigi ma.

²⁵ Na xanbi, Baranabasi naxa siga Tarise Solu fende. ²⁶ A to a to, a naxa fa a ra Antiyɔki. E nun danxaniyatɔεε nan nu e malanma naa pε keren birin bun ma. E naxa mixi gbege xaran. Isa foxirabire naxee nu na Antiyɔki, nee nan singe «Isayanka» xili sɔɔ.

²⁷ Na temui, namijɔnmε ndee naxa goro Antiyɔki, kelife Darisalamu. ²⁸ Naxan nu xili Agabu, na naxa ti, a fa a fala Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a kaame xungbe fama sinde duniya birin ma. Na fe raba mange Kilodi xa waxati nε. ²⁹ Isa foxirabiree naxa lan a ma e xa Yudaya ngaxakerenyie mali harige ra, kankan nɔma naxan na. ³⁰ E naxa a so Baranabasi nun Solu yi ra katarabi kuntigie ma.

12

Tɔɔre man xεεραε life

¹ Na temui mange Herode naxa so danxaniyatɔε pama mixi ndee tɔɔrofe. ² A naxa Yaki, Yaya taara, faxa santidegema ra. ³ A to a to na nu rafa Yuwifie ma, a man naxa Piyeri suxu Taami Lebinitare Sali. ⁴ A to a suxu, a naxa a sa

geeli kui. A naxa sɔɔri naani naani tongo xunde naani kui, a nee yamari, e xa a kanta. Herode nu waxi Piyeri xa makiiti nama ya xɔri Sayamaleke Dangi Sali na ba a ra. ⁵ Piyeri nu na geeli kui, kɔnɔ danxaniyatɔɛ nama nu na Ala maxandife a bɛ.

⁶ Kɔɛ ra, beenun Herode xa Piyeri makiiti, a nu xife sɔɔri firin tagi, yɔlɔnxɔnyi balanxi a ma. Sɔɔri gbɛtɛɛ fan nu geeli naade kantafe. ⁷ Marigi xa maleke nde naxa mini a ma tɛrenna ra. Yanbɛ naxa geeli kui iyalan. Maleke naxa Piyeri sɛɛti mabɔnbɔ, a xa xunu, a fa a fala a bɛ, «Keli, i xulun!» Yɔlɔnxɔnyie naxa yolon a bɛlɛɛ ra keren na. ⁸ Maleke naxa a fala a bɛ, «I maxiri, i xa sankirie so.» A to na raba, maleke man naxa a fala a bɛ, «Donma felen i ma, bira n fɔxɔ ra.» ⁹ Piyeri naxa mini, a bira maleke fɔxɔ ra, kɔnɔ a mu a kolon xa na fe findixi nɔndi nan na. A nu bara a maɔxun, tɛmunde a findixi laamatunyi nan na. ¹⁰ E to bara dangi sɔɔrie singe e nun a firin ndee ra, e naxa wure naade li naxan dɛ rabixi taa ma, na naxa rabi a yetɛ ra. E naxa mini. E mu nu a ikuyaxi kira xɔn ma, maleke naxa keli Piyeri xun.

¹¹ Piyeri to xaxili sɔtɔ na fe ma, a naxa a fala, «Yakɔsi, n bara a kolon Marigi nan a xa maleke xɛɛxi, a xa n ba Herode yi ra. A bara n natanga Yuwifie bɛlɛɛ.» ¹² A to kolon sɔtɔ yi fe ma, a naxa siga Yaya nga Mariyama xɔnyi, Yaya naxan man xili Maraki. Mixi wuyaxi nu malanxi naa, e na Ala maxandife. ¹³ A to naade kɔnkɔn, konyi gine nde, naxan xili Roda, a naxa fa naade rabide. ¹⁴ A to Piyeri xui mɛ, a naxa jɛlɛxin han

a naxa nεεmu naade rabife ma. A naxa a gi a xa sa a fala booree be Piyeri na naade ra. ¹⁵ E naxa a fala a be, «I bara daxu.» Kono a to e karaxan, e naxa a fala, «A xa maleke na a ra.» ¹⁶ Na temui birin Piyeri nu na naade konkonfe. E to naade rabi, e naxa kaaba a tofe ma. ¹⁷ Piyeri to e masabari a belexe ra, a naxa a yaba e be Marigi a raminixi geeli kui ki naxe. A naxa a fala, «Wo yi fe ragbilen Yaki nun ngaxakerenyie ma.» Na xanbi, a naxa mini, a xa siga yire gbete.

¹⁸ Kuye to iba, soorie naxa lu maimaxe xungbe kui, a kolonfe ra Piyeri xa fe niyaxi ki naxe. ¹⁹ Herode naxa a fen, kono a mu a to. A naxa soorie makiiti, a naxa yaamari fi a e birin xa faxa. Na xanbi, a naxa keli Yudaya, a naxa goro Sesare, a xa saxanyi radangi menni.

Herode xa faxe

²⁰ Tirekae nun Sidonkae nu na lantareya kui e nun Herode ra na temui. E naxa lan e bore ma, e xa siga Herode yire, e xa woyen. E to bara Bilasitu masoto, mange xa batula kuntigi, e naxa Herode mayandi lanyi xirife ra e tagi, barima e xa boxi xaxili nu tixi Herode xa boxi baloe nan na. ²¹ Malan loxoε, Herode nu maxirixi a xa mange sosee kui, a naxa masenyi ti jama be, a doxoxi mange kibanyi kui. ²² Mixie naxa sonxoε rate, «Ala xui nan yi ki, adama xui mu a ra.» ²³ Marigi xa maleke nde naxa a rafura keren na, barima a mu Ala matoxo. Kulie naxa a don, a naxa faxa.

²⁴ Na waxati mixi gbegebe naxa Ala xa woyenyi rame, danxaniyatooε konti xun naxa masa.

²⁵ Baranabasi nun Solu to ge xεera ibade

Darisalamu, e naxa gbilen Yaya xanin na e xun ma, e naxan xili falama Maraki.

13

Baranabasi nun Solu sugandife

¹ Namijonmεε nun karamoxεe nu na Antiyoki danxaniyatεe jama tagi: Baranabasi, Simeyon naxan xili sa Nigeri, Lususi Sirenika, Manahen, nun Solu. Manahen nun mange Herode nan xuru yire keren. ² E to nu Marigi batufe, e man nu sunfe, Ala Xaxili Seniyenxi naxa a fala e be, «Wo Baranabasi nun Solu ti n be e xati ma, wali xa fe ma n e xilixi naxan ma.» ³ Awa, e to ge sunde, nun Ala maxandide, e naxa e belexe sa Baranabasi nun Solu ma, e xa e taxu Ala ra. Na xanbi, e naxa e bejin, e siga.

E sigafe Sipiri

⁴ Ala Xaxili Seniyenxi to Baranabasi nun Solu xee, e naxa goro Selusiya, e fa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma. ⁵ E to so Salamin, e naxa so Ala xa masenyi kawandife Yuwifie xa salide kui. Yaya nan nu e malima ra. ⁶ E to bara suri igiri han Pafosi, e naxa duure nde li naa, Yuwifi naxan nu a yete findixi namijonmεε wule fale ra, naxan nu xili Bari Yesu xa di. ⁷ A nu na mange Serigu Polu seeti ma, naxan xaxili nu fan. Na tan naxa Baranabasi nun Solu xili, barima a nu wama Ala xa masenyi ramefe.

⁸ Kono na duure e naxan ma Elimasi, a xili wama a masenfe a duure nan a ra, a naxa e matandi. A nu katafe ne alako a xa mange xa ba danxaniya kira xon ma. ⁹ Awa Solu, naxan

man xili Pɔlu, Ala Xaxili Sɛniyenxi to goro a ma, a naxa a ya banban a ra, ¹⁰ a naxa a fala a bɛ, «Kalabante nun yanfante nan i ra. Ibulisa xa di, tinxintare, i mu bama Marigi xa kira tinxinxi dalinfe? ¹¹ Awa yakɔsi, Marigi bara a bɛlɛɛ sa i ma. I fama nɛ dɔnxude. Waxati nde bun ma, i mu soqe toma.» Dimi naxa dusu a xun na keren na. A naxa so milimalafe na ma, a nu mixie fen naxee a yi rasuxuma. ¹² Awa, mangɛ Sɛrigu Pɔlu to na to, a naxa danxaniya Marigi xa sɛriye ma.

E sigafe Pisidiya bɔxi ma

¹³ Pɔlu nun a booree to baki kunkui kui Pafosi, e naxa siga Pɛriga naxan na Panfliya bɔxi ma. Yaya naxa a ba e ma, a naxa gbilen Darisalamu. ¹⁴ Mɛnni e naxa ti kira xɔn. E naxa so Antiyɔki naxan na Pisidiya bɔxi ma. E to so salide kui malabu lɔxɔɛ, e naxa e magoro. ¹⁵ Tawureta Munsu nun namijɔnmɛɛ xa Kitaabui xaranyi to ba a ra, salide xunmatie naxa xɛɛra ti e ma, e nu a fala, «Won ngaxakerenyie, xa marasi nde na wo yi ra jama bɛ, wo a fala.» ¹⁶ Pɔlu to keli, a naxa e masabari, a fa a fala, «Isirayilakɛ nun wo tan naxee gaaxuxi Ala ya ra, wo wo tuli mati. ¹⁷ Isirayila jama Marigi Ala bara won babae sugandi. A naxa e rawuya Misira bɔxi ma. Na xanbi a naxa e ramini naa a sɛnbɛ ra. ¹⁸ A naxa e rabalo jɛ tongo naani jɔndɔn gbengberenyi ma. ¹⁹ A to si solofere halaki Kanaan bɔxi ma, a naxa na bɔxie fi Isirayilakɛ ma. ²⁰ Jɛ kɛmɛ naani jɛ tongo suuli bun ma, a naxa mangɛ ti e xun ma han Annabi Samuweli xa tɛmui. ²¹ Awa, e to wa mangɛ belebele xɔn ma, Ala naxa Kisu

xa di, Solu, naxan fatan Bunyamin bɔnsɔε ra, a naxa na ti e xun ma. A xa mangeya naxa bu jε tongo naani. ²² A to Solu ba mangeya ra, a naxa Dawuda findi mangε ra e xun. A yi seedeya masen na nan ma, <N bara Dawuda to, Yisayi xa di, naxan kepa rafan n ma. A tan nan n sago birin nakamalima.>»

²³ «Ala Isirayila Rakisima raminixi Dawuda bɔnsɔε nan ya ma, naxan lanxi Isa ma, alɔ a laayidi tongoxi ki naxε. ²⁴ Beenun Isa xa fa, Yaya nu bara mixie kawandi e xa tuubi, e xa e xunxa ye xɔɔra. ²⁵ A xa wali rapɔn temui, a naxa a fala, <N mu findixi mixi xa ra, wo naxan mapɔxunxi. Na kanyi fama n xanbi ra. Na binyε mu na n yi ra n xa a xa sankiri mafulun.>»

²⁶ «N ngaxakerenyie, Iburahima bɔnsɔε xa die nun wo tan naxee gaaxuma Ala ya ra, yi kisi masenyi rasanbaxi won tan nan ma. ²⁷ Darisalamukae nun e xunmatie mu tin Isa ra. E mu fahaamui sɔtɔ namijɔnmεε xa masenyi ma, naxan xaranma malabu lɔxɔε birin. Kɔnɔ e naxa na masenyi yati rakamali Isa tɔɔpεgefe ra. ²⁸ Hali e to mu sese to a lanma a xa faxa naxan ma, e naxa Pilati maxandi a xa a faxa. ²⁹ Na kui, e naxa fe birin nakamali naxee sɛbexi a xun. E man naxa a ragoro wuri magalanbuxi ma, e a fure sa gaburi kui. ³⁰ Kɔnɔ Ala naxa a rakeli faxε ma. ³¹ Mixi gbege naxee Isa mati kelifε Galile sigafe Darisalamu, nee naxa a to xi wuyaxi bun ma. Yakɔsi e bara findi a xa seedee ra nama tagi.»

³² «Awa, muxu tan fan yi xibaaru fanyi masenma nε wo bε, Ala laayidi naxan tongo won

benbae be. ³³ Ala bara a rakamali won tan be, e xa die. A bara Isa rakeli faxe ma alo a sebexi Yabura sora firin nde kui ki naxe. A naxe, <N ma di nan i ra. N bara findi i baba ra to.> ³⁴ A bara a rakeli faxe ma, alako a naxa boro. A na nan masenxi yi ki, <Laayidi seniyenxie, naxee mu kanama, n naxee tongoxi Dawuda be, n nee tongoma ne wo fan be.> ³⁵ Na na a ra, a man na masenyi falaxi yire gbete. A naxe, <I mu i xanuntenyi luma gaburi kui.> ³⁶ Dawuda to ge Ala sago rabade a xa waxati, a faxa ne, a a benbae li gaburi kui, a man boro naa. ³⁷ Κονο Ala mixi naxan nakelixa faxe ma, na tan mu boro.»

³⁸ «N ngaxakerenyie, naxan kawandixi wo be, wo xa a kolon yunubi xafarima a tan nan saabui ra. ³⁹ Naxan yo danxaniya, na kanyi bara kisi yunubie ma, Annabi Munsa xa seriye mu no wo rakiside naxee ma. ⁴⁰ Na kui, wo wo meeni naxan falaxi namijonmee xa Kitaabuie kui, a naxa fa wo li. E naxe, ⁴¹ <Wo a mato, wo tan mixi mayelee, wo de xa ixara, wo bara loe, barima n fama kewali rabade wo xa loxoee nan ma, wo mu lama naxan na hali e a yaba wo be.>»

⁴² Solu nun Baranabasi to mini, mixie naxa e maxandi e man xa yi masenyi ti malabu loxoee naxan man fama kore. ⁴³ Awa, jama to yensen, Yuwif wuyaxi nun mixi naxee nu soxi Yuwif xa diine kui, nee naxa bira Polu nun Baranabasi foxo ra. Polu nun Baranabasi naxa e rasi e xa lu Ala xa hinne kui. ⁴⁴ Na malabu loxoee xungbilenyi, taakae birin naxa e malan Ala xa masenyi ramede. ⁴⁵ Yuwif to jama to, toone naxa e suxu. E naxa ti Polu kanke, e nu a xa woyenyi matandi, e nu a konbi. ⁴⁶ Polu nun

Baranabasi naxa a fala e βε pama tagi, «A lanma Ala xa masenyi xa masen wo tan nan singe βε, κονο wo bara tondi a ra. Na kui, wo yete bara a fala a mu daxa wo xa kisi soto. Yakosi muxu muxu ya rafindima si gbetee nan ma,⁴⁷ alo Marigi muxu yamarixi ki naxe. A naxe, <N bara i ti i xa findi naiyalanyi ra sie βε, kisi xaninfe ra han dunija danyi.>»

⁴⁸ Mixi naxee mu findixi Yuwifi ra, nee to na με, e naxa σεεωα. E naxa e Marigi xa woyenyi matoxo. Naxee birin nu sugandixi kisi fe ra, nee naxa danxaniya.

⁴⁹ Marigi xa masenyi naxa yensen boxi birin kui. ⁵⁰ Κονο Yuwifie naxa gine hagigee, naxee nu soxi Yuwifie xa diine kui, nun na taa kuntigie, e naxa nee bope rate. E naxa tōpe dōxo Polu nun Baranabasi ma han e naxa e kerī e xa boxi ma. ⁵¹ Polu nun Baranabasi naxa e sanyi rakonkon, na xa findi seede ra a lantareya na e tagi. Na xanbi e naxa siga Ikoniyon. ⁵² Isa foxirabiree naxa σεεωα, e man nu fa Ala Xaxili Seniyenxi soto.

14

E sigafe Ikoniyon

¹ Polu nun Baranabasi naxa so Yuwifie xa salide kui Ikoniyon. E naxa woyen a fanyi ra han Yuwifie nun Girekika gbege naxa danxaniya. ² Κονο Yuwifie naxee mu danxaniya, nee naxa Girekikae kui iso, alako e bope xa te danxaniyatōee xili ma. ³ Polu nun Baranabasi naxa temui xonkuye raba Ikoniyon, e nu woyen lanlanteya kui. Marigi naxa tonxumae nun

kaabanakoe raba e saabui ra, e tan naxee findixi seede ra Ala xa masenyi bɛ, a xa hinne xa fe ra. ⁴ Taakae naxa itaxun dɔxɔ firin. Ndee naxa lu Yuwifie xa sɛɛti, ndee fan naxa lu xɛɛrae xa sɛɛti. ⁵ Girekikae nun Yuwifie nun e xa mangɛɛ naxa lan e xa fe jaaxi dɔxɔ e ma, e man xa e magɔɔ han e xa faxa. ⁶ Pɔlu nun Baranabasi to na kolon, e naxa e gi, e siga Likayoni taae kui, Lisitire nun Deribe, a nun na rabilinyi. ⁷ E naxa xibaaru fanyɪ kawandi ti naa.

E Sigafe Lisitire

⁸ Mixi nde nu dɔxɔxi Lisitire, namate nan nu a ra, a bari na ki ne lanyuru kui. A mu nu nɔma a jɛɛɛde hali keren. ⁹ A nu a tuli matima Pɔlu xa masenyi nan na. Pɔlu naxa a ya ti a ra. A naxa a to a danxaniyaxi a yalan fe ma. ¹⁰ A naxa a fala a xui itexi ra, «Keli, i ti i sanyie xun na. A naxa keli keren na, a jɛɛɛ.» ¹¹ Nama to na to, Pɔlu naxan nabaxi, e naxa a fala Likayoni xui, «Alae bara e falin mixie, e goro won tagi.» ¹² E naxa xili nde xabu e xun, e Baranabasi xili naxa sa Seyusi, Pɔlu fan Heremesi, barima a tan nan nu wɔyɛnma. ¹³ Seyusi xa sɛɛɛɛdubɛ, naxan xa salide nu na taa sode dɛ ra, na naxa fa tuurɛ nun fugee ra naadɛɛ biri ra. A tan nun jama naxa wa sɛɛɛɛ bafe e bɛ.

¹⁴ Xɛɛrae Baranabasi nun Pɔlu to na kolon, e naxa e xa sosee ibɔɔ, e man fa gbelegbele jama ra. ¹⁵ E naxa a fala, «Wo tan, munfe ra wo yi fe mɔɔli rabama? Mixi nan muxu ra, alɔ wo tan. Muxu faxi xibaaru fanyɪ nan na wo bɛ. Muxu wo rasima wo xa ba yi fufafu fee ma alako wo xa bira Ala xa kira fɔxɔ ra, naxan koore nun bɔxi,

baa nun se birin daa. ¹⁶ Temui dangixi Ala a lu ne si birin xa bira e yete kan xa kirae foxo ra. ¹⁷ Hali na birin kui, a nu fe fanyi rabama naxan findi seede ra a xa fe ra. Tunes ye nu fama keli koore ma. Sansie nu fanma a temui alako wo xa balo, wo man xa seewa wo boje kui.» ¹⁸ Polu nun Baranabasi naxa kata ki fanyi ra alako e naxa serexe ba e be.

¹⁹ Awa, Yuwifie naxa fa keli Antiyoki nun Ikoniyon. E naxa pama kui iso han e naxa Polu magono a xa faxa. E naxa mini a bubu ra taa fari ma barima e tan be a bara ge faxade. ²⁰ Kono Isa foxirabiree to a rabilin, a naxa keli, a man naxa gbilen taa kui.

E gbilenfe Antiyoki Siriya boxi ma

²¹ Kuye to iba, Polu nun Baranabasi naxa siga Deribe. E to ge kawandi tide taa kui, mixi gbege naxa findi Isa foxirabiree ra. Na xanbi e naxa gbilen Lisitire, Ikoniyon, nun Antiyoki. ²² E nu Isa foxirabiree ralimaniya. E man nu e rasi e xa sabati danxaniya kui. E nu a fala, «Won mu soma Ala xa mangeya niini bun ma fo won xa tooo.»

²³ E naxa kuntigie sugandi danxaniyatoe pama keren keren ma be. E to ge salide nun sunde, e naxa e taxu Marigi ra, e nu danxaniyaxi naxan ma. ²⁴ Awa, e to Pisidiya igiri, e naxa fa Panfiliya. ²⁵ E naxa kawandi ti Periga, e naxa goro Ataleya.

²⁶ E to keli menni, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Antiyoki, e nu taxuxi Ala xa hinne ra dennaxe. E nu bara ge na wali birin nabade. ²⁷ E to so, e naxa danxaniyatoe pama malan. E naxa fe birin dentege sa e be Ala naxan nabaxi e saabui ra,

nun Ala danxaniya naade rabixi si gbeteɛ be ki naxe. ²⁸ E nun Isa foxirabiree naxa bu e bore ra.

15

Darisalamu malanyi

¹ Mixi ndee naxee keli Yudaya, e naxa a fala Isa foxirabiree be, «Xa wo mu wo sunna Annabi Munsa xa naamunyi ki ma, wo mu noma kiside.»

² Pɔlu nun Baranabasi naxa woyenyi xoxoxe fala e be. E naxa nate tongo Pɔlu nun Baranabasi nun mixi ndee xa te Darisalamu xɛɛrae nun kuntigie maxorinde yi fe ma. ³ Danxaniyatɔɛ jama naxa e xɛɛ. E dangixi Fenisiya nun Samari ra temui naxe, e naxa a masen mennikae be, mixi naxee kelixi si gbeteɛ ma, nee danxaniyaxi ki naxe. Yi masenyi naxa Isa foxirabiree rapɛlexin.

⁴ E to so Darisalamu, danxaniyatɔɛ jama nun xɛɛrae, nun kuntigie naxa e rasene. Ala naxan birin naba e saabui ra, e naxa na yaba e be.

⁵ Awa, Fariseni nde naxee nu bara danxaniya, e naxa keli, e nu fa a fala, a lanma ne si gbete mixie xa sunna, e xa bira Annabi Munsa xa seriye foxo ra.

⁶ Xɛɛrae nun kuntigie naxa e malan e xa na fe mato. ⁷ E to na fe isonxo sonxo, Piyeri naxa keli, a a fala e be, «N ngaxakerenyie, wo a kolon kafi temui xonkuye Ala bara n sugandi wo tagi, alako si gbete mixie xa xibaaru fanyi me n de ra, e xa danxaniya. ⁸ Awa, Ala naxan mixi sondonyi kolon, na bara seedeya raba e be, a a Xaxili Seniyenxi fi e ma alo won tan. ⁹ A mu mixi yo rafisa a boore be e tan nun won tan tagi, barima a bara e sondonyi raseniyen danxaniya

ra. ¹⁰ Yakɔsi, munfe ra wo Ala matoma? Wo na kote dɔxɔfe Isa fɔxirabirɛe xun, won benbae nun won tan mu naxan nɔma. ¹¹ Wo xa a kolon a won nakisixi Marigi Isa xa hinne nan na alo e tan fan.»

¹² Nama birin naxa dundu, e naxa e tuli mati Polu nun Baranabasi ra. Polu nun Baranabasi naxa a tagi raba booree be Ala kaabanakoe nun tonxumae naxee birin naba e saabui ra si gbeteɛ tagi. ¹³ E to ge woyende, Yaki naxa woyenyi tongo, a naxe, ¹⁴ «N ngaxakerenyie, wo wo tuli mati n na. Simɔn bara a yaba Ala mixie sugandima ki naxe sie ya ma, a xili sama naxee xun ma. ¹⁵ Namijɔnmɛe birin xa masenyi lanxi na nan ma. A sebexi,

¹⁶ <Na xanbi n fama ne Dawuda xa banxi biraxi rakelide. N na yire kanaxie rafalama ne, n na rakelima ne,

¹⁷ alako mixi naxee luxi e xa nɔ Marigi fende, si gbete naxee birin findima n gbe ra.

¹⁸ Marigi xa masenyi nan na ki, naxan yi fe kolon kabi a folɛ, naxan yi fe birin nagirima.»

¹⁹ «Na na a ra, a mu lanma a xa findi fe xɔrɔxɔɛ ra si gbeteɛ be naxee wama birafe Ala fɔxɔ ra.

²⁰ Kɔnɔ won xa bataaxe sebe e ma, e naxa see don naxee baxi serexe ra kuyee be. E man xa ba yene ma, a nun e naxa sube yufaxi don, e man naxa wuli min. ²¹ Barima kabi won benbae xa waxati, mixie na taa birin kui, naxee Annabi Munsa xa seriyɛ xaranma salidee kui malabu lɔxɔɛ.»

²² Awa, xεεραε nun kuntigie nun danxaniyatɔɛ jama birin naxa lan a ma e xa mixi ndee xεε

Antiyoki, naxee Polu nun Baranabasi matima. E naxa Yudasi naxan xili Barasaba, nun Silasi sugandi, xεmε binyee ngaxakerenyie ya ma. ²³ E naxa bataaxe keren so e yi ra naxan sebexi, «Xεεραε nun kuntigie, naxee lanxi wo ngaxakerenyie ma, katarabi won ngaxakerenyie ma si gbeteε ya ma, naxee na Antiyoki, Siriya, nun Silisi, muxu bara wo xεebu. ²⁴ Muxu bara a mε a mixi ndee naxee kelixi muxu ya ma, muxu mu jungui saxi naxee ma, a nee bara wo rakontofili e xa woyenyi ra. E bara wo bɔne ifu.»

²⁵ «Na na a ra, muxu bara lan a ma muxu xa xεεραε xεε wo ma, sa Polu nun Baranabasi fari, muxu xanuntenyie, ²⁶ naxee bara mεε e nii ra won Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ²⁷ Muxu bara Yudasi nun Silasi fan xεε, naxee yi fee tagi rabama wo bε. ²⁸ Ala Xaxili Seniyenxi nun muxu tan bara lan a ma muxu naxa kote gbete dɔxɔ wo xun fo naxan daxa. ²⁹ A tan nan yi ki: Wo naxa sube don naxan baxi sεrεxε ra kuyee bε, nun sube yufaxie, wo naxa wuli fan min. Wo man naxa yεnε fan naba. Wo lan wo xa gbilen yi fe birin fɔxɔ ra. Wo salamu.»

³⁰ Awa, e to bara e jundu jama ma, e naxa siga Antiyoki, e naxa sa bataaxe so danxaniyatεe jama yi ra. ³¹ Ngaxakerenyie to a xaran, e naxa jεlexin, e naxa limaniya. ³² Yudasi nun Silasi, naxee yati nu findixi namijɔnmεe ra, e naxa e kawandi, e nu e ralimaniya woyen wuyaxi ra. ³³ Waxati nde to dangi, e ngaxakerenyie naxa e bεjin bɔnesa kui gbilenfe e xεεmae ma. ³⁴ Kɔnɔ Silasi tan naxa lu naa. ³⁵ Polu nun Baranabasi naxa lu Antiyoki, e nun e boore wuyaxi e nu fa

mixie xaran, e man nu Marigi xa xibaaru fanyi kawandi ti.

Polu nun Baranabasi fatanfε

³⁶ Λοxωε ndee to dangi, Polu naxa a fala Baranabasi βε, «Won xa gbilen taa birin kui won Marigi xa masenyi kawandixi dennaxε, won xa a mato won ngaxakerenyie danxaniyatōεε na ki naxε naa.» ³⁷ Baranabasi nu wama Yaya fan xaninfe, naxan xili Maraki. ³⁸ Κοnο Polu naxa a fala a mu lan e xa mixi xanin e xun ma naxan keli e xun ma Panfiliya, a mu tin birade e fōxο ra e xa wali kui. ³⁹ Na lantareya naxa xοrοxο han a naxa findi fatanyi ra. Baranabasi naxa Maraki tongo, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma. ⁴⁰ E ngaxakerenyie to e taxu Marigi xa hinne ra, Polu naxa Silasi tongo, e naxa siga ⁴¹ Siriya nun Silisi bοxie ma, e danxaniyatōε pamae ralimaniya.

16

Timote birafe Polu nun Silasi fōxο ra

¹ Polu naxa siga Deribe nun Lisitire. Isa fōxirabirε nde nu na, a xili Timote. Yuwifι gine danxaniyatōε nde xa di nan nu a ra. A baba Girekika nan nu a ra. ² Lisitire nun Ikoniyon ngaxakerenyie nu a xili fanyi falama. ³ Polu to wa a xaninfe a xun, a naxa a sunna Yuwifιe xa fe ra naxee nu na menni, barima birin nu a kolon a baba Girekika na a ra.

⁴ E naxa xεεραε nun Isa fōxirabirεε kuntigi naxee nu na Darisalamu, e naxa nee xa nate masen danxaniyatōεε βε na taae kui, e xa a rabatu. ⁵ Danxaniyatōε pamae xa danxaniya

senβε xun nu masama, danxaniyatεε konti fan xun nu masa loxo yo loxo.

Polu laamatunyi tofe Tiroyasi

⁶ Ala Xaxili Seniyenxi to mu tin e xa kawandi ti Asi boxi ma, e naxa Firigiya nun Galati boxi igiri. ⁷ E to makore Misi boxi ra, e naxa wa sofe Bitiniya, kono Isa Xaxili mu tin e xa siga naa. ⁸ Awa, e naxa Misi igiri, e naxa goro Tiroyasi. ⁹ Kεε ra, Polu naxa laamatunyi to. Masedonka nde naxa keli, a fa a maxandi, «Fa Masedon boxi ma, i xa fa muxu mali.» ¹⁰ Polu laamatunyi to xanbi, muxu naxa la a ra a Marigi bara muxu xili xibaaru fanyi kawandife ra naa. Muxu naxa kata sigafe ra Masedon keren na.

Lidi xunxafe ye xora

¹¹ Muxu to keli Tiroyasi, muxu naxa baki kunkui kui, muxu naxa muxu ya rafindi Samotirasi ma keren na. Na kuye iba, muxu naxa ti Neyapoli. ¹² Muxu to keli naa, muxu naxa siga Filipi, Masedon taa singe. E nu na Romakae xa mangeya nan bun ma. Muxu naxa saxanyi radangi na taa kui.

¹³ Malabu loxεε, muxu naxa siga taa fari ma xure de ra, muxu dennaxe mapoxun salide ra. Muxu to doro, muxu naxa woyen ginεε ra naxee nu malanxi naa. ¹⁴ Ginε nde nu na e ya ma naxan xili Lidi, gare dugi mati. Tiyatireka nan nu a ra. A gaaxu Ala ya ra. A to a tuli mati, Marigi naxa a bope rabi alako Polu naxan falama a xa so a xaxili ma. ¹⁵ A to a xunxa ye xora, a nun a xa denbaya, a naxa muxu mayandi, «Xa wo sa laxi a ra n bara danxaniya Marigi ma, wo fa lu n

ma banxi kui yi saxanyi.» A naxa muxu karaxan mayandi ra.

E na geeli kui Filipi

¹⁶ Muxu to nu sigama salide, konyi gine nde naxa fa muxu ya ra. Ninne kanyi nan nu a ra, pinne naxan xili Tine, naxan se matoma. Na gine nu naafuli xungbe rasoma a kanyie ma. ¹⁷ A naxa so birafe muxu foxo ra, Polu nun muxu tan. A nu sonxoe rate, «Yi mixie Ala Xili Xungbe Kanyi xa konyie nan e ra. E wo tife kisi kira nan xon ma.» ¹⁸ A naxa na raba xi wuyaxi. Polu to xono, a naxa a ya rafindi, a naxa a fala pinne be, «N bara i yamari Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, gbilen yi gine foxo ra.» Ninne naxa gbilen a foxo ra keren na.

¹⁹ Na konyi gine kanyie to a to e xa geeni bara kana, e naxa Polu nun Silasi suxu. E naxa e xanin kiitisae yire. ²⁰ E naxa e dentege kiitisae be, e naxe, «Yi mixie nan won ma taa ya isofe. ²¹ Yuwifi nan e ra naxee naamunyie xa fe masenma won mu tinxi naxee ra, won tan Romakae.» ²² Nama fan naxa keli e ra, nun kiitisae. E naxa e makoyen, e naxa yaamari fi e xa e bonbo luxusinyi ra. ²³ E to ge e bonbode, e naxa e woli geeli kui. E naxa kosibili yamari a xa e kanta a fanyi ra. ²⁴ Na kosibili to na yaamari soto, a naxa Polu nun Silasi sa geeli kui, a yolonxonyie sa e ma. ²⁵ Koe tagi to a li, Polu nun Silasi nu Ala maxandife, e nu Ala matoxofe beeti ra. Geelimanie nu e xui mexi. ²⁶ Boxi naxa seren keren na, geeli sanbunyi naxa a ramaxa. Na temui kerenyi kui, naade birin naxa rabi. Geelimanie birin xa yolonxonyie naxa mabolon.

²⁷ Kɔsibili naxa xunu. A to geeli naadεε to e rabixi, a naxa a xa santidegema bendun a tεε a xa a yetε faxa, a jɔxɔ a ma a geelimanie nu bara e gi.

²⁸ Kɔnɔ Pɔlu naxa sɔnxɔ a xui itexi ra, «I naxa fe xɔnε niya i yetε ra, muxu birin na be.» ²⁹ Awa, kɔsibili to tε maxili, a naxa so mafuren. A naxa a xinbi sin Pɔlu nun Silasi bun ma, a sεrenma. ³⁰ A naxa e ramini, a e maxɔrin, «Marigie, a lanma n xa munse raba alako n xa kisi?» ³¹ Pɔlu nun Silasi naxa a yaabi, «I xa danxaniya Marigi Isa ma. Na nan a toma i kisima, i tan nun i xa denbaya.»

³² E naxa Marigi xa wɔyenyi masen a bε a nun a xa mixie. ³³ A naxa e xanin a xun ma keren na kɔε kui, a naxa e xa fie yae xa. Na waxati yati a naxa xunxa ye xɔɔra, a tan nun a xa mixi birin.

³⁴ A naxa e yigiya a xa banxi kui, a man fa donse fi e ma. A naxa jεlexin a fanyi ra, a nun a xa denbaya birin barima e bara danxaniya Ala ma.

³⁵ Kuye to iba, kiitisaε naxa sɔɔrie xεε e xa sa a fala kɔsibili bε a xa na mixie rabolo. ³⁶ Kɔsibili naxa a fala Pɔlu bε, «Kiitisaε bara xεεra ti a wo xa rabεpin. Awa, yakɔsi wo mini, wo xa siga bɔɔesa kui.» ³⁷ Kɔnɔ Pɔlu naxa a fala sɔɔrie bε, «Muxu tan naxee findixi Rɔmakae ra, e bara muxu sa geeli e mu muxu makiiti. E naxa muxu sa geeli, yakɔsi e wama muxu raminife gundo ra? Na mu lanma feo! E yetε yati nan fama muxu rabolode.» ³⁸ Sɔɔrie naxa yi wɔyenyie ragbilen kiitisaε ma. E to a mε a Rɔmakae nan e ra, e naxa gaaxu. ³⁹ E naxa fa e mayandi, e e rabolo. E fan naxa e maxandi a e xa keli na taa.

⁴⁰ E to mini geeli kui, e naxa so Lidi xɔnyi. E

to bara γε e ngaxakerenyie ralimaniyade, e naxa siga.

17

E sigafe Tesaloniki

¹ Pɔlu nun Silasi to dangi Anfipoli nun Apoloniya ra, e naxa so Tesaloniki taa kui, Yuwifie xa salide nde nu na δένναξε. ² Pɔlu naxa so naa alɔ a darixi naxan na. Malabu λῶξε xi saxan bun ma, e nun Pɔlu naxa Kitaabui xa fe fala. ³ A nu a tagi raba e βε a a lanma Ala xa Mixi Sugandixi xa τῶρο ki naxe, a man xa keli faxe ma. A naxa a fala, «Isa, n naxan ma fe falafe wo βε yi ki, a tan nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.» ⁴ Ndee naxa la a ra e ya ma. E naxa bira Pɔlu nun Silasi φῶχο ra. Girekika gbegbe fan naxee nu gaaxuxi Ala ya ra, nee fan naxa la a ra, e nun gine hagige gbegbe. ⁵ Kono Yuwifi τῶνεξι ndee naxa mixi jaaxi ndee tongo e xa jama ya iso taa kui. E naxa siga Yason xɔnyi Pɔlu nun Silasi fende alako e xa e xanin kiitisaе xɔn ma. ⁶ E to mu e to, e naxa Yason nun a ngaxakerenyie ndee mabendun na taa kiitisaе yire. E nu σῶνε rate, e naxe, «Yi mixie naxee duniya ifuma, e bara fa be fan. Yason bara e yigiya. ⁷ E birin Romaka mange xa wɔyenyi nan gbesen bama, e man a falama a mange gbete nde na naxan xili Isa.» ⁸ E naxa jama nun kiitisaе bɔne rate na wɔyenyie ra. ⁹ Beenun e xa Yason nun a booree bepin, fo e to kɔbiri ba.

E sigafe Beere taa

¹⁰ Na kωε ra, e ngaxakerenyie naxa Pōlu nun Silasi rasiga Beere taa. E to so naa, e naxa so Yuwifie xa salide kui. ¹¹ Na Yuwifie xaxili nu matinse dangi Tesalonikikae ra. E jan gbata nε na masenyi kolonde, e man Kitaabui kui mato lωxω yo lωxω alako e xa a kolon e naxan falama e bε xa nōndi yati nan a ra. ¹² Yuwifi wuyaxi naxa danxaniya e ya ma, nun Girekika gine gorobone wuyaxi, nun xεmε wuyaxi.

¹³ Kōnō Yuwifie Tesalonikikae to a kolon a Pōlu na Ala xa wōyenyi kawandife Beere taa fan, e naxa fa naa, e fa jama ya iso. ¹⁴ Awa, danxaniyatōεε naxa Pōlu tongo keren na, e naxa siga a ra baa fε ma, kōnō Silasi nun Timote naxa lu Beere taa. ¹⁵ Naxee Pōlu mati, e naxa siga a ra han Aten. Na xanbi e naxa gbilen e jungui ra Silasi nun Timote xōn ma, e xa Pōlu li sinnanyi ma Aten.

Pōlu kawandi tife Aten

¹⁶ Pōlu nu Silasi nun Timote mamεfe Aten. A bōjε naxa mapaaxu a ra na taa xa kuyee xa fe ra. ¹⁷ Na kui, a naxa dε masara e nun Yuwifie ra, a nun mixie naxee gaaxuxi Ala ya ra salide kui. A man naxa wōyεn mixie ra a naralanma naxee ra malan yire taa kui lωxω yo lωxω. ¹⁸ Epikuri nun Sitoyisi karamōxōε naxa so wōyεnfe Pōlu ra, e nu a fala, «Yi wōyεnla munse falafe?» Ndee to Pōlu xui mε a Isa xa xibaaru masenma, a man nu fa marakeli fee falafe, e naxε, «A luxi nε alo a ala gbεtεε nan ma fee falama.»

¹⁹ Awa, e naxa a tongo, e naxa siga a ra Areyopago malan yire, e naxa a maxōrin, «Yi lōnni nεεnε i naxan masenma, muxu nōma a

kolonde di? ²⁰ Barima muxu fe nεενε nan mεfe yi ki, muxu wama na fasari nan kolonfe.»

²¹ Atenkae nun xɔɲε naxee sabatixi Aten, e nu darixi e tuli matife ra wɔyεn nεενε ra naxee masenma.

²² Pɔlu naxa ti Areyopago tagi, a naxa a fala, «Atenkae, n bara a to diinεlae yati yati nan wo ra. ²³ N bara see to wo naxee batuma. N man bara sεrεxεbade nde to, a sεbεxi naxan ma, <Ala naxan mu kolonxi!> Wo naxan batuma, a fa lu wo mu a kolon, n na nan ma fe masenfe wo βε.

²⁴ Ala naxan dunjɔna daaxi, a nun se naxan birin na a kui, a tan naxan koore nun bɔxi Marigi ra, a mu sabatixi banxi kui mixi βεlexε naxan nafalaxi. ²⁵ A hayi mu na see ma adama naxan xaninma a xɔn ma. A tan nan baloe nun ɲengi nun se birin fima mixi ma. ²⁶ A tan nan a niya mixi birin xa mini benba keren fate. A naxa e rasabati bɔxi birin ma. A man naxa e xa waxati nun e lude naaninyie sa, ²⁷ alako e xa Ala fen, e xa kata a kolonde, hali a to mu makuya won na. ²⁸ Wo xa lɔnnilae yati fan bara a fala, <Won baloxi a tan nε, won fe birin nabama a tan nan saabui ra, nun won minixi a tan nε. A bɔnsɔε nan won na.> ²⁹ Awa xa won kelixi a bɔnsɔε nε, a mu lanma won xa a maɲɔxun a Ala maniyaxi xεema, gbeti, xa na mu gεmε nan na, mixi βεlexε naxan solixi e xaxili ra. ³⁰ Ala mu nu na fe kolontareya tεmui matoxi, kɔnɔ yakɔsi a bara a fala mixi birin βε, yire birin, e xa tuubi, ³¹ barima a bara lɔxɔε keren sugandi, a fama dunjɔna makiitide naxan ma tinxinyi ra, mixi nde saabui ra a bara a ragiri naxan ma. A bara na kanyi matɔnxumaxi rakeli faxamixie ya

ma.» ³² E to yi fe με, fa a fala mixi kelima faxε ma, ndee naxa so a mayelefe. Ndee naxa a fala, «Muxu fama muxu tuli matide i ra λoxεε gbετε.» ³³ Awa, Pɔlu naxa mini e ya ma. ³⁴ Ndee naxa lu a mabiri ra, e naxa danxaniya, alɔ Denisiyo, naxan nu na Areyopago mixie ya ma, nun gine nde naxan xili Damarisi, e nun mixi gbετεε ra.

18

E sigafe Korinti

¹ Na xanbi, Pɔlu naxa keli Aten, a naxa siga Korinti. ² A naxa Yuwifi keren li naa, a xili Akila, Pontuka nan a ra. A nu baxi fade keli Itali a nun a xa gine Pirisila, barima Kilɔdi nu bara Yuwifi birin yaamari e xa mini Roma. Pɔlu naxa kafu e ma, ³ barima e nu wali keren nan nabama, kiri banxi rafalafe. A naxa lu e xɔnyi, e nu wali naa. ⁴ Pɔlu nu wɔyenma salide kui malabu λoxεε birin. A nu Yuwifie nun Girekikae radanxaniya. ⁵ Silasi nun Timote to so, keli Masedon, Pɔlu naxa a yeτε fi kawandi rabafe gbansan ma. A nu a fala Yuwifie be a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra. ⁶ Kɔnɔ Yuwifie to na matandi konbi ra, Pɔlu naxa a xa donma ikonkon tɔnxuma ra, a naxa a fala e be, «Xa wo λεε, wo tan nan fɔxi na na ra. N tan bara na kote ba n xun. Yakɔsi n sigama ne si gbετεε ma.»

⁷ A to keli naa, a naxa so mixi nde xɔnyi, a kanyi xili Titi Yusutu, a gaaxu Ala ya ra. A xa banxi nu na salide fe ma. ⁸ Na temui, Kirisipu salide xunmati naxa danxaniya Marigi ma a nun a xa denbaya birin. Korintikae wuyaxi naxee nu

Polu xui mexi, e fan naxa danxaniya, e naxa e xunxa ye xora.

⁹ Marigi naxa a fala Polu be laamatunyi ra koe kui, «I naxa gaaxu muku! Woyen! I naxa dundu, ¹⁰ barima n na i foxo ra. Mixi yo belexe mu i lima a xa fe naaxi raba i ra, barima mixi gbegbe na n be yi taa kui.» ¹¹ Polu naxa lu naa ne keran kike senni. A nu Korintikae xaran Ala xa masenyi ra.

¹² Galiyon to nu na Akayi mange ra, Yuwifie naxa yanfanteya xiri Polu xun, e naxa a xanin kiitise yire. ¹³ E naxa a fala, «Yi di nan mixie kui isoma e xa Ala batu ki gbete naxan mu seriye ki ra.» ¹⁴ Polu to woyen folo, Galiyon naxa a fala Yuwifie be, «Xa a sa li tinxintareya na a ra, xa na mu a ra wali kobi nde, n n tuli matima ne wo ra nu, ¹⁵ konon xa a sa li boore matandi na a ra woyenyi ma, xa na mu a ra xilie ma, a nun wo xa seriye ma, na na wo tan nan ma. N mu wama findife na fe makiitima ra.» ¹⁶ Na kui, a naxa e keran kiiti banxi kui. ¹⁷ Nama naxa salide xunmati Sositene suxu, e a bonbo kiiti banxi tande ma, konon Galiyon mu e hansa.

E gbilenfe Antiyoki

¹⁸ Polu to bu Korinti ki fanyi ra, a naxa keli a ngaxakerenyie xun ma. A naxa baki kunkui kui a nun Pirisila nun Akila, e siga Siriya. A naxa a xunyi bi Senxereya, barima a nu bara laayidi tongo Ala be. ¹⁹ E to so Efese, Polu naxa a nereboore lu naa. A naxa so salide kui, e nun Yuwifie naxa sumun. ²⁰ E naxa a mayandi a xa bu naa, ²¹ konon na mu a xunyi suxu. A naxa a jungu e ma. A naxe, «Fo n xa sa sali Darisalamu

νε. Xa Ala tin, n man fama wo xonyi.» ²² Awa, a naxa baki kunkui kui, a keli Efεσε, a siga Sesare. A to γε danxaniyatεε nama xεεbude, a naxa goro Antiyoki.

Polu xa biyaasi saxan nde

²³ Polu to bara saxanyi radangi Antiyoki, a naxa kira tongo, a naxa Galati nun Firigiya baxi birin isa, a nu Isa foxirabireε ralimaniya.

²⁴ Apolosi, Yuwifia nde naxan barixi Alesandire, a naxa Efεσε li. A nu fata woyende, a Kitaabui fan kolon. ²⁵ A nu xaranxi Marigi xa kiraya ra. A naxa Isa xa fe masen a fanyi ra, kono a nu Yaya xa xaranyi nan gbansan kolon xunxa tife ye xora. ²⁶ A naxa so woyenfe a rawasaxi ra salide kui. Akila nun Pirisila to a xui me, e naxa kafu a ma alako e xa Ala xa kiraya masen a be a ki ma. ²⁷ Na xanbi a to nu wama dangife Akayi, a ngaxakerenyie naxa a ralimaniya. E naxa bataaxe sebe Isa foxirabireε ma a e xa a rasene. A xa sigε naxa findi fe fanyi ra danxaniyatεεε be Akayi baxi ma, naxee danxaniya Ala xa hinne saabui ra. ²⁸ Apolosi naxa Yuwifia matandi senbe ra kene ma, a naxa a masen Kitaabui ra a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.

19

Polu sigafe Efεσε

¹ Apolosi nu na Korinti. Polu to bara γε Asi fuge biri isade, a naxa fa Efεσε. A to naralan Isa foxirabireε ndee ra, ² a naxa e maxorin, «Wo bara Ala Xaxili Seniyenxi soto wo to danxaniya?» E naxa a yaabi, «Muxu pan mu nu na me sinden xa

Ala Xaxili Seniyenxi na na.» ³ A naxa e maxorin, «Wo wo xunxa ye xɔɔra munfe ma?» E naxa a yaabi, «Muxu bara muxu xunxa ye xɔɔra alo Yaya a masenxi ki naxe.» ⁴ Awa, Pɔlu naxa a fala, «Yaya nu mixi xunxama ye xɔɔra ne tuubi xa fe ra. A nu a fala mixie be, e xa danxaniya mixi nde ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan lanxi Isa ma.» ⁵ Na masenyi ma e naxa e xunxa ye xɔɔra Marigi Isa xili ra. ⁶ Pɔlu to a belexe sa e ma, Ala Xaxili Seniyenxi naxa fa e ma. E naxa so xui gbete falafe, e man nu Ala xa masenyi fala. ⁷ E birin nalanxi, xeme fu nun firin nan nu e ra.

⁸ Na dangi xanbi, Pɔlu naxa so salide kui, a kawandi ti. A nu fe tagi raba e be Ala xa mangeya niini xa fe ra kike saxon bun ma. A nu kata a xa mixie no naxee tuli nu matixi a ra. ⁹ Kɔno ndee xaxili nu xoxoxo, e mu la a ra. E naxa Marigi xa kira bexu jama ya i. Pɔlu naxa mini e ya ma, a naxa Isa foxirabirɛe tongo a xun, alako a xa e xaran loxo yo loxo Tiranusi xa xarande kui. ¹⁰ Na naxa siga han je firin. Yuwifie nun Girekika naxee birin nu sabatixi Asi, e Marigi xa masenyi rame na nan kui. ¹¹ Ala nu kaabanako xungbee rabama Pɔlu belexe ra ¹² han e nu dugi nun xunxurie sa furemae ma, Pɔlu nu bara din naxee ra. Fure nu ba ne e ma, jinne nu mini mixie i.

Seba xa Die

¹³ Yuwifie ndee naxee jinne raminima mixie yire birin, e naxa kata Marigi Isa xili rawalide jinne kanyie be. E a fala, «N bara wo yaamari Isa xili ra Pɔlu naxan xa fe kawandima.» ¹⁴ Seba, Yuwifie serexedube kuntigi nde, xa di solofere

nan nu na fe rabama. ¹⁵ Ninne naxa e yaabi, «N Isa nun Pɔlu kolon, kɔnɔ n mu wo tan kolon feo!» ¹⁶ Na pinne kanyi naxa bagan e ma, a naxa e bɔnbɔ han e naxa e gi banxi kui e rageli nun e maxɔnɔxi ra.

¹⁷ Yuwifi nun Girɛkika naxee birin nu sabatixi Efɛsɛ, e naxa na fe kolon. Gaaxui naxa e birin suxu. Marigi Isa xili dariyɛ naxa mate. ¹⁸ Danxaniyatɔɛ wuyaxi naxa fa, e naxa e ti e xa yunubie ra, e naxa e xa fe jaaxi birin fala kɛnɛ ma. ¹⁹ Duuree fan naxa fa e xa bukie ra, e naxa e gan birin ya xɔri. E naxa bukie sare konti, kɔbiri kole wulu tongo suuli nan nu a ra. ²⁰ Marigi xa masenyi nu yiriwama na ki nɛ sɛnbɛ ra.

Girinbanyi birafe Efɛsɛ

²¹ Yi fee to dangi, Pɔlu naxa nate tongo a xa siga Darisalamu. Na biyaasi kui fo a xa Masedon nun Akayi bɔxi ibolon. A naxa a fala, «N na siga Darisalamu, fo n xa Roma fan li.» ²² A naxa a malima firin xɛɛ Masedon, Timote nun Erasito, kɔnɔ a tan naxa lu Asi sinden.

²³ Na temui sɔnxɔɛ xungbe naxa raba naa Marigi xa kira xa fe ma. ²⁴ Xabui nde, naxan xili Demetiri, a nu ala Aritemi xa salide misaali lanmadi yailanma gbeti ra. Na xabui mɔolie nu kɔbiri gbegbe sɔtoma na wali kui. ²⁵ A naxa a walibooree malan, a a fala e bɛ, «Wo a kolon, won baloxi yi wali nan kui. ²⁶ Wo bara a to, wo bara a mɛ, yi Pɔlu bara mixi gbegbe madaxu Asi bɔxi birin ma, Efɛsɛ gbansan xa mu a ra. A naxɛ a alae naxee rafalaxi mixie bɛlɛxɛ ra, a ala mu e ra. ²⁷ Na kui won ma wali fama nɛ xili jaaxi sɔtode. Won ma ala Aritemi xa salide fan xun

nakanama νε. Nde bama νε Aritemi xa binyε ra Asi boxi nun dunija ma.»

²⁸ A to na fala, e naxa xονο, e naxa so sonxοε ratefe, «Efεσεkae xa ala Aritemi nan gbo.»

²⁹ Taa birin ya naxa iso. E naxa Gayu nun Arisitaraki, Polu ηερεboore Masedonkae, xanin malande xungbe kui. ³⁰ Polu naxa wa sigafe naa, kονο Isa foxirabiree mu tin. ³¹ A booree Asikae xunmatie fan naxa xεερα ti Polu ma, e a mayandi a naxa siga malan yire. ³² Ndee nu sonxοma e gbe ki ma. Booree fan sonxοma e gbe ki. Lantareya nu na malanyi ya ma. Mixi wuyaxi mu nu a kolon e malanxi fe naxan ma.

³³ Awa, Yuwifie naxa Alesandire tutun yare a xa wοyεn. A naxa ηama masabari a beλεxe ra alako a xa masenyi ti. ³⁴ Kονο, e to a kolon a Yuwifi nan a ra, e birin nalanxi naxa sonxοε rate λερι firin bun ma. E naxe, «Efεσεkae xa ala Aritemi nan gbo.» ³⁵ Na xanbi, taa kuntigi nde naxa ηama masabari, a naxa a fala, «Efεσεkae, dunija birin a kolon a Efεσε taa nan Aritemi xa salide kantama a nun Aritemi maniye, naxan goroxi keli koore ma. ³⁶ Mixi yo mu na matandima. A lanma wo xa dundu. Wo naxa gbata fefe rabade. ³⁷ Wo bara fa yi mixie ra be, kονο e mu Aritemi muηa, e mu a konbi. ³⁸ Xa Demetiri nun a walibooree wama mixi nde kalamufe, e xa na masen kiitisae be kiiti λοxοε. ³⁹ Xa wo wama fe gbete nan xον, na fan ya ibama won ma malan λοxοε. ⁴⁰ E noηa won suxude won ma boηete ma naxan dangixi to, barima nondi yo mu na won be yi malanyi rabafe ma.» A to γε, a naxa malanyi rayensen.

20

A sigafe Masedon nun Gireki bɔxi ma

¹ Sɔnxɔε to bara ɲɔn, Pɔlu naxa Isa fɔxirabireε malan e rasife ma. A to a ɲungu e ma, a naxa siga Masedon. ² A naxa na bɔxi isa, a nu Isa fɔxirabireε rasi marasi wuyaxi ra. Na dangi xanbi, a naxa siga Gireki bɔxi ma. ³ A to lu naa kike saxan, a naxa wa sigafe Siriya kunkui kui, kɔnɔ Yuwifie nu bara yanfanteya yailan a xili ma. Na kui, a naxa natε tongo a xa gbilen Masedon kira ra. ⁴ Naxee a mati han Asi nee nan yi ki: Sopateri, Beereka Pirusi xa di, Arisitaraki nun Sekondu Tesalonikikae, Gayu Deribeka nun Timote, Tikike nun Tirofimo Asikae. ⁵ Nee naxa ti yare, e naxa sa muxu mame Tiroyasi. ⁶ Taami Lebinitare Sali lɔxɔε dangi xanbi, muxu naxa baki kunkui kui Filipi. Beenun xi suuli, muxu naxa e li Tiroyasi. Muxu naxa lu naa xi solofere.

Pɔlu Eyutiki rakelife faxε ma

⁷ Sande lɔxɔε muxu naxa malan taami igirafe ra. Pɔlu naxa kawandi ti Isa fɔxirabireε be han kɔε tagi. A lan nε a xa siga kuye na iba. ⁸ Lanpui gbegebe nu na na koore banxi kui, muxu nu malanxi dennaxe. ⁹ Segetala nde naxan xili Eyutiki nu dɔxɔxi wunderi ra. Pɔlu xa kawandi xɔn to kuya, xi xɔli naxa a suxu a fanyi ra, a bira bɔxi ma kelife banxi deki saxan nde. E naxa a li, a bara faxa. ¹⁰ Pɔlu to goro, a naxa a felen a xun. A naxa a tongo, a a fala e be, «Wo naxa kontɔfili, barima a mu faxaxi.» ¹¹ Pɔlu to te, a naxa taami igira, a naxa a don. A man naxa wɔyen han geεsege. Na geεsege, a naxa siga.

¹² Danxaniyatōε naxa segetala xanin a jipe ra bōnesa kui.

Pōlu a jungufe Efεεkae ma

¹³ Muxu naxa kunkui bela rakeli sigafe ra Asosi Pōlu ya ra alo muxu lanxi a ma ki naxε. A naxa wa sigafe a sanyi ra. ¹⁴ A to muxu li Asosi, muxu naxa a baki kunkui kui sigafe Mitileni. ¹⁵ Keli menni, muxu naxa siga baa kira ra. Na fan kuye iba, muxu naxa Kiyō li. Na xanbi, muxu naxa siga han Samosi. Na lōxōε kuye iba, muxu naxa Mileto li. ¹⁶ Pōlu nu bara nate tongo a xa dangi Efεε mabiri alako a naxa bu Asi bōxi ma. A nu gbataxi a xa so Darisalamu Xε Xabe Sali lōxōε xa a sa sōoneyama a be.

¹⁷ Pōlu to Mileto li, a naxa xεera ti a Efεε danxaniyatōε jama kuntigie xa fa. ¹⁸ E to fa a yire, a naxa a fala e be, «Wo a kolon n jεrεxi wo tagi ki naxε. Kabi n so Asi, ¹⁹ n Marigi xa wali raba yetε magoroe nan kui. N yaye bara mini, n bara tōōō Yuwifie xa wali jaaxi saabui ra. ²⁰ Wo a kolon a n mu wo munafan se yo nōxun wo ma. N bara kawandi ti wo be kenε ma nun wo xa banxie kui. ²¹ N nu a falama nε Yuwifie nun Girekikae be e xa togondiya Ala ma, e xa danxaniya won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi ma.»

²² «Yakōsi Ala Xaxili Seniyenxi wama nε n xa siga Darisalamu, kōnō n mu a kolon naxan sigama n sōtōde naa. ²³ Taa birin kui Ala Xaxili Seniyenxi bara n nakolon a geeli nun tōōre fama nε n lide naa. ²⁴ Kōnō n nii tide yo mu na n be. N xa n ma xεeraya rakamali, n Marigi Isa naxan

taxuxi n na. N xa findi Ala xa hinne seederɔxɔya ba ra, naxan findixi xibaaru fanyi ra.»

²⁵ «Yakɔsi n a kolon wo mu n yatagi toma sɔnɔn, wo tan naxee birin wo tuli matixi n ma kawandi ra, Ala xa mangeya niini xa fe ra. ²⁶ Na na a ra, n a falama wo be to, wo xa kote yo mu na n xun, ²⁷ barima n bara Ala sago birin masen wo be, n mu sese nɔxun wo ma. ²⁸ Awa, wo xa meeni wo yete ma a nun danxaniyatɔe birin, Ala Xaxili Seniyenxi wo findixi naxee xa xunmati ra, alako wo xa meeni Marigi xa danxaniyatɔe pama ma, a naxan sɔtɔxi a yete wuli ra. Wo xa e kanta alo xurusee demadonyi gɔɔre kantama ki naxe. ²⁹ N na kolon, n na siga, mixi jaaxie fama ne sode wo tagi, alo wula baree soma gɔɔre ya ma ki naxe. ³⁰ Mixi ndee soma wo tagi, e xa xaranyi jaaxi ti alako e xa Isa foxirabiree bendun e ma. ³¹ Wo xa wo meeni. Wo xa ratu yi je saxanyi bun ma n mu wo kawandife iti kɔe nun yanyi. N na birin nabaxi yaye nan kui.»

³² «Awa yakɔsi, n wo taxuma Ala ra nun a xa hinne masenyi ra, naxan nɔma senbe nun ke fanyi fide seniyentɔe birin ma. ³³ N mu nu wama wo xa kɔbiri xa xɔn, xa na mu a ra wo xa xεema, wo xa sosee. ³⁴ Wo yete yati a kolon a n wali yi belexee nan na alako n xa balo n nun n jerebooree. ³⁵ N bara a masen wo be mɔoli birin na, a won lan ne won xa wali alako won xa setaree mali. Wo xa ratu Marigi Isa xa wɔyenyi ma, a naxe, «Nelexinyi na ki nan kui, dangife a sɔtɔfe ra.»»

³⁶ A to ge wɔyende, a naxa a xinbi sin, e birin naxa Ala maxandi. ³⁷ E birin naxa so wafe. E

naxa findigilin Pɔlu kɔnyi ma, e a masunbu. ³⁸ E sunnun nε barima a bara a fala e mu nɔma a tode sɔnɔn. E naxa a mati han kunkui dε ra.

21

Pɔlu sigafe Darisalamu

¹ Muxu to fatan, muxu naxa siga keren na Kosi kunkui kui. Na kuye iba, muxu naxa siga Rodi. Muxu to keli Rodi, muxu naxa siga Patara.

² Muxu to kunkui to naa, naxan nu baa igrife sigafe Fenisiya biri ra, muxu naxa baki na kui.

³ Muxu to bara Sipiri suri to, muxu naxa dangi na ra kɔɔla ma, sigafe Siriya biri ra. Muxu naxa ti Tire alako kote xa ragoro. ⁴ Muxu naxa Isa fɔxirabirεε ndee li naa. Muxu naxa xi solofere radangi e xɔnyi. Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro Isa fɔxirabirεε ma, e xa a fala Pɔlu bε a naxa te Darisalamu.

⁵ Kɔnɔ xi solofere kamali lɔxɔε, muxu naxa kira tongo sigafe ra. E birin naxa muxu mati, a nun e xa ginεε nun e xa die ra, han taa fari ma. Muxu naxa muxu xinbi sin baa dε ra Ala maxandife ra. ⁶ Nungui to jɔn, muxu naxa baki kunkui kui. Booree tan naxa gbilen e xɔnyi.

⁷ Muxu naxa keli Tire sigafe ra Pitolomayi. Muxu naxa ngaxakerenyie xεεbu menni, muxu naxa fεεjɛn naa.

⁸ Na kuye iba, muxu naxa siga Sesare, Filipu xibaaru fanyi kawandila xɔnyi, naxan nu na mixi sugandixi solofere ya ma. ⁹ A xa di ginε naani nu na naxee mu nu dɔxɔ xεmε taa. E nu namijɔnme wali rabama. ¹⁰ Muxu to bara xi wuyaxi raba naa, Ala xa namijɔnme naxan

xili Agabu, naxa fa muxu xɔnyi kelife Yudaya. ¹¹ A naxa Pɔlu xa beleti tongo, a naxa a yeɛ kan sanyie nun a belexee xiri. A naxa a fala, «Ala Xaxili Seniyenxi yi nan masenxi. Xeme naxan gbe yi beleti ra, Yuwifie a xirima yi mooli nan na Darisalamu, e a so mixie yi ra naxee findi si gbeteɛ ra.»

¹² Muxu to na me, muxu nun naakae naxa Pɔlu maxandi a naxa te Darisalamu. ¹³ A naxa muxu yaabi, «Munfe ra wo wama n boje manaaxufe wo yaye ra? N bara tin e xa n xiri Darisalamu, e xa n faxa, Marigi Isa xili xa fe ra.» ¹⁴ A to mu tin muxu xui suxude, muxu mu tin a karaxande. Muxu naxa a fala, «Marigi sago xa raba.»

¹⁵ Na loxoee to dangi, muxu naxa muxu yailan, muxu naxa te Darisalamu. ¹⁶ Isa foxirabiree ndee Sesarekae naxa muxu mati. E naxa muxu xanin Menason Sipirika xɔnyi, naxan findixi Isa foxirabire ra a rakuya. A naxa muxu yigiya.

Pɔlu Yaki xeɛbufe

¹⁷ Muxu to so Darisalamu, Isa foxirabiree naxa muxu rasene jalexinyi ra. ¹⁸ Na kuye iba, muxu nun Pɔlu naxa siga Yaki xɔnyi. Danxaniyatɔe nama kuntigi birin naxa e malan naa. ¹⁹ A to ge e xeɛbude, Pɔlu naxa a xa wali dentegɛ sa Ala naxan nabaxi si gbeteɛ tagi a saabui ra. ²⁰ E to na me, e naxa Ala matoxo. E naxe, «Muxu ngaxakerenyi, i bara a to Yuwifi wulu wuyaxi bara danxaniya, kono e man e tun nabexixi birafe Annabi Munsa xa seriye foxo ra. ²¹ Mixi ndee bara a fala e be a i Yuwifie xaranma, naxee na si gbeteɛ ya ma, a e xa gbilen Annabi Munsa xa

seriyεe fɔxo ra, a e naxa e xa die sunna, a e naxa bira Yuwifie xa naamunyie fɔxo ra.»

²² «Won na ma di? Siike yo mu na, jama a kolonma ne a i bara fa. ²³ Na na a ra, muxu naxan falama i be i xa a raba. Mixi naani na muxu ya ma, naxee bara laayidi tongo Ala be. ²⁴ I xa kafu e ma, wo birin xa wo yete raseniyeɛn, i man xa e sare fi, e xa e xunyi bi. Na na a ra birin a kolonma a mixie naxan falaxi i xun ma, wule na a ra. E xa a kolon i fan biraxi Annabi Munsa xa seriyεe nan fɔxo ra. ²⁵ Muxu naxa nate tongo, muxu man fa na sebe. Danxaniyatɔee naxee keli si gbete ma, e naxa sube don naxan baxi serexe ra kuyee be, nun sube yufaxie. E naxa wuli fan min. E man naxa yene fan naba.»

²⁶ Awa na kuye iba, Pɔlu naxa na mixie tongo, e naxa e yete raseniyeɛn. Na xanbi a naxa so hɔrɔmɔbanxi kui, a xa a masen, maraseniyeɛnyi rakamalima lɔxɔe naxan ma, a nun serexe naxan bama kankan be.

Pɔlu safe geeli kui

²⁷ Na xi solofere rapɔnyi, Yuwifie Asikae to Pɔlu to hɔrɔmɔbanxi kui, e naxa jama birin ya iso, e man naxa Pɔlu suxu. ²⁸ E nu sɔnxɔe rate, «Isirayilakae, wo muxu mali! Na xeme nan yi ki naxan kawandi jaaxi rabama yire birin mixi birin be, Yuwifie, nun Annabi Munsa xa seriyεe, nun yi hɔrɔmɔbanxi xa fe ra. A man bara Girekikae raso hɔrɔmɔbanxi kui. Na bara yi yire seniyeɛnxi findi yire seniyeɛntare ra.» ²⁹ E na fala ne barima e nu bara Pɔlu nun Tirofimo Efeseka to e boore fɔxo ra taa kui. E naxa a mapɔxun a Pɔlu a raso ne hɔrɔmɔbanxi kui.

³⁰ Taa kui birin ya naxa iso. Mixie naxa fa e gi ra keli yire birin. E naxa Pɔlu suxu, e naxa mini a bubu ra tande ma. E naxa naadɛɛ ragali keren na. ³¹ E nu wama Pɔlu faxafe nɛ. Sɔɔri mange naxa a kolon Darisalamu birin ya isoxi. ³² Sɔɔri mange naxa sɔɔrie nun e xa xunmatie tongo, e siga Pɔlu fɔxɔ ra keren na. Nama to sɔɔrie to, e naxa ba Pɔlu bɔnbɔfe. ³³ Awa, sɔɔri mange naxa yaamari fi e xa a xiri yɔlɔnxɔnyi firin na. A naxa maxɔrinyi ti fa nde a ra, nun a munfe rabaxi. ³⁴ Nama sɛɛti nde sɔnxɔma e gbe ki, booree fan sɔnxɔma e gbe ki. A to mu nɔ fe fiixɛ sɔtɔde e ra sɔnxɔɛ xa fe ra, a naxa a fala e xa Pɔlu xanin sɔɔri banxi kui. ³⁵ Pɔlu to ti banxi dɛ ra, sɔɔrie naxa a tongo nama xa naaxui ma, ³⁶ barima mixi gali nan nu biraxi e fɔxɔ ra, e nu fa a fala e xui itexi ra, «A xa faxa!»

Pɔlu a yetɛ xun mafalafe

³⁷ E wama a rasofe sɔɔri banxi kui tɛmɔi naxɛ, Pɔlu naxa sɔɔri mange maxɔrin, «I nɔma n sago sade n xa fe nde fala i bɛ?» Sɔɔri mange naxa a yaabi, «I Gireki xui mɛma? ³⁸ I tan xa mu na Misiraka ra, naxan mixie ya iso yi dɔnxɔɛ ra, a naxa suute wulu naani xanin wula kui?» ³⁹ Pɔlu naxa a yaabi, «Yuwifi nan n na, Tariseka. Na taa xungbe a munafanyi gbo Silisi bɔxi ma. N sago sa n xa wɔyɛn yi gali bɛ.»

⁴⁰ Sɔɔri mange to a sago sa, Pɔlu tixi banxi tede dɛ ra, a naxa mixie masabari a bɛlɛxɛ ra. Kuye naxa bolon yen! Pɔlu naxa wɔyɛn Eburu xui.

22

¹ «N ngaxakerenyie, n babae, wo xa wo tuli mati n na, n xa n yete kan xun mafala.» ² E to a me a Eburu xui falama, e naxa dundu dangi singe ra. Polu naxa a fala, ³ «Yuwifi nan n na, n barixi Tarise ne, Silisi boxi ma, kono n moxi be ne. Gamaliyeli naxa n xaran alako n xa bira won babae xa seriye foxo ra. Ala xa fe nu n boje suxuma alo a wo fan suxuma ki naxe to. ⁴ N mixie tooro ne han n naxa e faxa, naxee nu biraxi Isa xa kira foxo ra. N naxa ginnee nun xeme suxu, n naxa e sa geeli kui. ⁵ Serexedube kuntigi nun diine forie birin na n seedee ra. E naxa keedie so n yi ra katarabi e ngaxakerenyie ma Damasi alako n na danxaniyatose to, n xa e xiri, n xa fa e ra Darisalamu, n xa e paxankata.»

⁶ «N to makore Damasi ra yanyi tagi, yanbe xungbe naxa goro n ma kelife koore ma. ⁷ N naxa bira boxi. N naxa xui me naxan nu a falama n be, <Solu, Solu, munfe ra i n paxankatama?> ⁸ N naxa a yaabi, <Nde i ra, Marigi?> A naxa n yaabi, <Isa Nasaretika nan n na, i naxan paxankatafe.> ⁹ Naxee nu na n foxo ra, e naxa yanbe to, kono naxan nu woyenfe, e mu na tan xui me. Awa, n naxa a fala, ¹⁰ <N xa munse raba, Marigi?> Marigi naxa a fala n be, <Keli, i siga Damasi. Menni a fama falade i be i lan i xa naxan naba.> ¹¹ N mu nu se toma na yanbe xa naiyalanyi saabui ra. Naxee nu na n foxo ra, e naxa n belexe rasuxu han Damasi.»

¹² «Awa, xeme nde naxan xili Ananiyasi, mixi tinxinxi na a ra Ala xa seriye ki ma, naxan nafanxi Damasi Yuwifie ma, ¹³ a naxa fa n yire.

A naxa a fala, <N ngaxakerenyi Solu, to ti.> N ya naxa rabi keren na, n naxa se birin to. ¹⁴ A naxa a fala, <Won babae Marigi Ala bara i sugandi i xa a sago kolon, i xa Tinxintɔε to, nun i xa a wɔyenyi mε a tan yati dε ra, ¹⁵ barima i findima a xa seede nan na mixi birin ya i, i fee naxee toxi nun i naxee mεxi. ¹⁶ Yakosi, i munse mamεfe? Keli, i xa i xunxa ye xɔɔra, i xa yunubi xa ba i ma, i xa Marigi xili maxandi.>»

¹⁷ «N naxa gbilen Darisalamu. N to nu na Ala maxandife hɔrɔmɔbanxi kui, n naxa laamatunyi to. ¹⁸ Marigi naxa a fala n bε, <I xa mini mafuren Darisalamu, barima e mu tinma i xa seedeya ra n ma fe ra.> ¹⁹ N naxa a fala, <Marigi, e yati a kolon a n nu sigama salidee kui danxaniyatɔεε fende alako n xa e sa geeli, n man xa e bɔnbɔ. ²⁰ E to nu i xa seede Etiyen faxama, n tan yati nu na, n nu jεlexinxi na ra. N tan nan man nu booree xa dugie suxuxi.> ²¹ Awa, Marigi naxa a fala n bε, <Siga, n i xεema yire makuye si gbetεε ma.>»

²² E naxa e tuli mati a xa masenyi birin na, han a yi wɔyenyi falaxi tɛmui naxε. E fa gbelegbele, «Wo yi xεmε faxa. A mu lan a xa balo.» ²³ E naxa sɔnxɔε rate, e nu e xa donmae rate e ma, e nu xube ite kuye i. ²⁴ Sɔɔri mange naxa a fala a e xa Pɔlu raso sɔɔri banxi kui, e man xa a bɔnbɔ luxusinyi ra alako e xa a kolon pama sɔnxɔma fe naxan ma.

²⁵ E to nu a xirife alako e xa a bɔnbɔ, Pɔlu naxa sɔɔri mixi kεmε xunmati maxɔrin naxan nu tixi naa, «Seriye na wo yi ra naxan a masenxi a wo xa Rɔmaka bɔnbɔ luxusinyi ra hali a mu makiitixi?» ²⁶ Sɔɔri kεmε xunmati to na mε, a

naxa sa sɔɔri mange rakolon. A naxe, «Yi xeme Rɔmaka lasiri na a ra. Won na ma di?» ²⁷ Sɔɔri mange naxa fa, a naxa Pɔlu maxɔrin, «A fala n be xa Rɔmaka na i ra?» Pɔlu naxa a yaabi, «Iyo xe.» ²⁸ Sɔɔri mange man naxa a fala, «N tan naafuli gbegbe nan baxi, n fa findi Rɔmaka lasiri ra.» Pɔlu naxa a fala a be, «N tan barixi lasiriya nan kui ne.» ²⁹ Kabi na raba, naxee nu wama a bɔnbɔfe alako a xa woyen, e birin naxa e magbilen. Sɔɔri mange yete naxa gaaxu a kolonfe ra Pɔlu Rɔmaka na a ra, a naxan xiri yolonxɔnyi ra.

Yuwifie Pɔlu makiitife

³⁰ Na kuye iba, sɔɔri mange to wa a kolonfe a fiixe ra Yuwifie Pɔlu kalamuxi fe naxan ma, a naxa a fulun. A naxa yaamari fi, serexedube kuntigie nun Yuwifi kiitisee birin xa malan. A naxa Pɔlu ragoro, a ti e tagi.

23

¹ Pɔlu naxa a ya ti Yuwifi kiitisee ra. A naxa a masen, «N ngaxakerenyie, n naxan nabaxi han to, n a rabaxi n bɔɔe fiixe nan na Ala ya xɔri» ² Serexedube kuntigi, Ananiyasi naxa mixie yaamari, naxee nu na a fe ma, e xa a de ragarin. ³ Awa, Pɔlu naxa a fala a be, «Ala nan fama i tan bɔnbɔde. I luxi ne alɔ banxi naxan fari fiixe kɔnɔ a kui nɔxɔxi. I bara wa n makiitife kiiti seriye ra, kɔnɔ i to yaamari fixi e xa n bɔnbɔ, i bara seriye matandi.» ⁴ Naxee nu na a fe ma, e naxa a fala a be, «I Ala xa serexedube kuntigi nan konbima yi ki!» ⁵ Pɔlu naxa a fala, «N ngaxakerenyie, n mu nu a kolon xa serexedube kuntigi na a ra,

barima a seβexi, <I naxa wøyen kobi fala jama mangε be.>»

⁶ Pølu to a kolon Sadusenie nun Farisenie nu na Yuwifi kiitiseae xa malanyi kui, a naxa a fala a xui itexi ra, «N ngaxakerenyie, Fariseni nan n na. N baba fan Fariseni nan nu a ra. To n na kiiti banxi barima n laxi a ra Ala fama won nakelide faxε ma kiiti løxøε.» ⁷ A to na fala, boore matandi naxa lu Farisenie nun Sadusenie tagi. Nama naxa itaxun. ⁸ Sadusenie tan be, mixi mu kelima faxε ma. E man mu laxi malekεε nun jinnεε xa fe ra. Kønø Farisenie tan la nee birin xa fe ra. ⁹ Sønχøε xungbe naxa mini. Sერიე karamøχø ndee Farisenie tagi e naxa wøyen xørøχøε fala. E naxε, «Muxu mu fefe jaaxi yo rakørøsixi yi xεmε ma. Temunde jinnεε nde, xa na mu a ra malekεε nde, nan wøyenxi a ra.» ¹⁰ Sønχøε to nu sigama gbo ra, søori mange naxa gaaxu e fa Pølu faxafe. A naxa søorie ragoro e xa Pølu tongo e tagi, e xa a xanin søori banxi kui.

¹¹ Na køε ra, Marigi naxa mini Pølu ma. A naxa a fala a be, «I xa limaniya barima i findima n ma seede nan na Røma alø i a rabaxi Darisalamu ki naxε.»

E lanyi xirife Pølu faxafe ra

¹² Kuye to iba, Yuwifie naxa lanyi xiri kali ra, e naxa e dεge, e naxa e min sinden, a fo e xa Pølu faxa. ¹³ Naxee na lanyi xiri, e nu dangi mixi tongo naani ra. ¹⁴ E naxa a masen serεxεdubε kuntigie nun forie be, «Muxu bara muxu kali Ala ra, muxu mu sese donma sinden fo muxu xa Pølu faxa. ¹⁵ Awa, yakøsi, wo tan nun Yuwifi kiitiseae xa mangε mayandi a xa fa a ra alako wo xa a xa

fe mato a fanyi ra. Na kui, muxu tan a faxama kira ra.»

¹⁶ Pɔlu maagine xa di naxa na yanfe kolon. A naxa siga sɔori banxi kui, a naxa na birin masen Pɔlu be. ¹⁷ Pɔlu naxa sɔori mixi keme xunmati nde xili, a naxe, «Yi segetala xanin sɔori mange xɔn ma, alako a xa fe nde fala a be.»

¹⁸ Sɔori keme xunmati naxa segetala tongo, a naxa a xanin sɔori mange xɔn ma. A naxe, «Pɔlu, geelimani nan n xilixi, a naxa n mayandi a n xa fa yi segetala ra i xɔn ma, a xa fe nde masen i be.»

¹⁹ Sɔori mange naxa segetala tongo, e naxa e mamini. Mange naxe, «I wama munse falafe n be?»

²⁰ A naxa a yaabi, «Yuwifie bara lan a ma, e xa i maxandi i xa Pɔlu xanin Yuwifi kiitise yire, alako e man xa maxɔrinyi nde ti a ma. ²¹ I naxa i tuli mati e ra, barima mixi tongo naani nun nde bara yanfe xiri a xun e ya ma. E bara e kali a e mu sese donma, e mu sese minma a fo e na Pɔlu faxa temui naxe. Yakɔsi e bara ge e yailande, e fa i sago nan mamefe.»

²² Sɔori mange naxa segetala rabolo, a naxa tɔnyi dɔxɔ a ma, fa fala, a fe naxan falaxi a be, a naxa na fala mixi yo be.

E Pɔlu xεεfe Mange Felisi xɔn

²³ A naxa sɔori mixi keme xunmati firin xili, a naxa a fala e be, «Wo sɔori keme firin yailan, sɔori soe ragie tongo solofere, nun xali woli keme firin. Wo xa e yailan sigafe ra Sesare to kɔe ra.

²⁴ Wo xa soe nde yailan Pɔlu be, alako a xa mange Felisi li hεeri kui.»

²⁵ Sɔori mange naxa yi fe sebe bataaxe ra. ²⁶ «N tan Kilɔdi Lisiya, i tan Mange Felisi mafanxi, n bara i xεebu. ²⁷ Yi xeme Yuwifie nan a suxuxi. E

naxa wa a faxafe. N to a kolon a Rōmaka na a ra, n nun sōorie naxa fa, muxu naxa a ba e yi. ²⁸ N to wa a kolonfe e a suxuxi naxan ma, n naxa siga a ra e xa kiitisae yire. ²⁹ N naxa a li e a kalamuxi e xa sēriyε xa fe nan ma, kōnō a mu fe kobi yo rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a xa sa geeli kui. ³⁰ N to bara a mε a Yuwifie bara gali malan a xili ma, n naxa a rasanba i ma keren na. N a kalamumae rakolonma e yεtε kan xa sa a kalamu i xōn a xa fe ra. Wo salamu.»

³¹ Sōorie naxa Pōlu tongo alo e yamarixi ki naxε. E naxa a xanin kōε ra han Antipatiri. ³² Na kuye iba, sōorie naxa gbilen sōori banxi. Soe ragie naxa Pōlu tongo. ³³ E to so Sesare, soe ragie naxa bataaxε nun Pōlu so mangε yi ra. ³⁴ Mangε to γε bataaxε xarande, a naxa Pōlu maxōrin a keli dennaxε. A to bara a mε a Silisika na a ra, a naxa a fala, ³⁵ «N fama nε i makiitide i tōpnegelae na fa temui naxε.» A naxa yaamari fi e xa Pōlu xanin geeli banxi Herode naxan tixi.

24

Felisi kiiti safe Pōlu xa fe ra

¹ Xi suuli dangi xanbi, Ananiyasi, naxan findixi sεrεxεdube kuntigi ra, nun forie naxa fa e nun xunmafale nde, naxan xili Teritulo. E naxa Pōlu kalamu mangε xōn ma. ² E to Pōlu xili, Teritulo naxa so a tōpnegεfe yi masenyi ra.

«Felisi mangε fanyi, yi bōxi birin dōxōxi bōpεsa kui i xa fe kolonyi nun i xa xaxili fanyi nan saabui ra. ³ I bara muxu rasεεwa hεeri xungbe ra. ⁴ N mu wama i rabufe, kōnō n bara i maxandi i xa i tuli mati muxu xa masenyi ra

dondoronti. ⁵ Muxu bara a to yi xεmε mixi jaaxi na a ra. A Yuwifie tagi isoma naxee na dunija birin. A tan nan na Isa Nasaretika xa nama xunyi ra. ⁶ A man naxa wa hεrεmεbanxi maberefe. Muxu naxa a suxu. Muxu naxa wa a makiitife muxu xa seriye ki ma, ⁷ kεnε sεori mangε Lisiya naxa fa, a naxa a ba muxu yi senbe xungbe ra. ⁸ A naxa a kalamulae yaamari e xa fa i xεn ma. Xa i fan Pεlu maxεrin, i fama a kolonde muxu a suxuxi fe naxan ma.» ⁹ Yuwifie naxa tin na masenyi ra, e fan naxa a fala a na na ki nε.

¹⁰ Mange naxa Pεlu yaamari a fan xa wεyen. Pεlu naxa a masen a be, «N a kolon, yi bεxi makiitima nan i ra kabi je wuyaxi. Na kui, n nan ma fe xunmafalama nε i be lanlanteya kui. ¹¹ Xi fu nun firin mu dangi kabi n naxa siga Darisalamu salide. ¹² E mu nu muxu nun mixi li sεnxε ra hεrεmεbanxi kui, xa na mu a ra salide xunxurie kui. N mu sεnxε ratexi taa kui, n mu gali kui isoxi. ¹³ E mu nεma sese masende, e n kalamuma naxan ma. ¹⁴ N naxan masenma i be na nan ya. N nan n benbae Marigi Ala nan batuma alε Isa xa kira a masenxi ki naxe, e a falama kira naxan be a wule kira. Naxan sεbexi Tawureta Munsa nun namijεnmεe xa Kitaabui kui, n la na birin na. ¹⁵ N laxi Ala xa masenyi ra naxan masenxi a tinxintεe nun tinxintare birin fama nε kelide faxε ma. Yuwifie fan laxi na ra. ¹⁶ Na nan a toxi n nan n yetε karaxanma alako n xa n ma simaya radangi bεne fiixe kui Ala nun mixie tagi. ¹⁷ N mu nu na be je wuyaxi bun ma, kεnε yakosi n faxi harige nde ra n bεnsεe be. N fan faxi sεrεxe bade Ala be. ¹⁸ E n lixi na temui nε hεrεmεbanxi kui, n seniyenxi, gali mu na n fεxε

ra, σὸνχῶε yo fan mu keli n saabui ra. ¹⁹ Kὸνῶ Yuwifi nde naxee keli Asi βῶxi ma, e mu tin n ma fe ra. E tan xa e yete masen i βε, xa fe nde na e βε n ma fe ra. ²⁰ Xa na mu a ra naxee na be, e xa a masen i βε e n toxi fe jaaxi naxan xun, n to siga Yuwifi kiitiseae yire. ²¹ N woyenyi naxan falaxi e tagi na nan ya: <Wo n makiitima ne to barima n laxi a ra Ala fama ne mixi faxaxie rakelide.>»

²² Felisi naxan nu Isa xa kira kolon a fanyi ra, a naxa e xa fe sa sinden. A naxe, «Mange Lisiya na fa, n wo xa fe matoma.» ²³ A naxa σορι mixi keme xunmati yamari a xa Polu kanta, a naxa a τῶρο, a man naxa a xa mixi yo raton fe fanyi rabafe ra a βε.

²⁴ Xi ndee to dangi, Felisi nun a xa ginε Dirusila, naxan na Yuwifi ra, e naxa fa. Felisi naxa Polu xili kawandi rabade Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. Polu naxa danxaniya xa fe fala e βε Isa ma, ²⁵ kὸνῶ a xa masenyi to nu binyaxi tinxinyi ma, nun yete xurufe ma, nun Ala xa kiiti naxan fama, Felisi naxa gaaxu. A naxe, «Siga sinden. N na n yete masoto temui naxe, n man i xilima.» ²⁶ A man nu waxi ne Polu xa kōbiri fi a ma. A nu a xilima na nan ma temui birin, e xa sa e bore to.

²⁷ Ne firin to dangi, Felisi masarama naxa fa, Porusu Fesitu. Felisi to wa a yete mafanfe Yuwifie βε, a naxa Polu lu geeli kui.

25

Fesitu Polu makiitife

¹ Fesitu naxa xi saxan naba Sesare. Na xanbi, a naxa te Darisalamu. ² Serexedube kuntigi nun

Yuwifi kuntigie naxa Pɔlu kalamu Fesitu βε. ³ E naxa Fesitu mayandi a xa fa a ra Darisalamu. E nu wama νε e xa a faxa kira ra. ⁴ Fesitu naxa e yaabi, «Pɔlu makantaxi Sesare. A gbegbe mu luxi n tan fan xa siga naa. ⁵ Wo xa yarerati ndee xa n mati, wo xa Pɔlu kalamu naa xa a bara sa fe jaaxi nde raba.»

⁶ Fesitu mu se sa xi solomasaxan fari, xa na mu a ra xi fu Darisalamu, a naxa goro Sesare. Na kuye iba, a naxa δοχο a xa kiiti kibanyi ma. A naxa yaamari fi e xa fa Pɔlu ra. ⁷ A to fa, Yuwifie naxee fa keli Darisalamu, e naxa a rabilin. E naxa τοπηγε gbegbe sa a xun, e mu nu noma naxan masende nɔndi ra. ⁸ Pɔlu naxa so a yete xunmafalafe, a nu a fala, «N mu fe jaaxi yo rabaxi Yuwifie xa sɛriye ra, xa na mu hɔrɔmɔbanxi ra, xa na mu a ra Rɔma mange ra.» ⁹ Fesitu to wa a yete mafanfe Yuwifie xɔn, a naxa Pɔlu maxɔrin, «I wama tefe Darisalamu i xa sa makiiti yi fee ma n ya xɔri?» ¹⁰ Pɔlu naxa a yaabi, «N lanma n xa makiiti mangasanyi xa kiiti banxi nan kui, n tixi dennaxe yi ki. N mu fe kobi yo rabaxi Yuwifie ra. I fan na kolon a fanyi ra. ¹¹ Xa n bara fe jaaxi raba a lanma n xa faxa naxan ma, n mu tondima n xa faxa, kɔnɔ xa e naxan falama wule na a ra, a mu lan mixi yo xa n so e yi ra. Mange xungbe xa sa n makiiti Rɔma.» ¹² Fesitu to wɔyen a rasimae ra, a naxa a fala Pɔlu βε, «I bara wa sigafe mange xungbe xɔn. Awa, i sigama νε.»

Pɔlu masenfe Agiripa nun Berinisi be

¹³ Xi nde to dangi, mange Agiripa nun Berinisi naxa so Sesare Fesitu xεebude. ¹⁴ E to bara xi

wuyaxi radangi naa, Fesitu naxa Pɔlu xa fe fala mangε Agiripa bε. A naxε, «Felisi bara geelimani nde lu be. ¹⁵ N nu na Darisalamu temui naxε, serexedube kuntigie nun Yuwifie forie naxa a kalamu, e man naxa wa a xa faxa. ¹⁶ N naxa e yaabi a Rɔmakae xa seriye mu mixi faxama, fo a xa a gbe fala kalamusae bε kiitisa ya xɔri. ¹⁷ Na fe nan e rafaxi be. N fan mu dugundi. Na kuye iba, n naxa dɔxɔ n ma kiiti banxi. N naxa yaamari fi e xa fa na xεmε ra. ¹⁸ Kalamusae to e dentεge, e mu fe jaaxi yo fala a xun ma, n nu naxee mapɔxunxi. ¹⁹ E nu xɔrɔxɔma e xa diine nan ma fe ra, a nun Isa xa fe ra. E naxε a bara faxa, kɔnɔ Pɔlu naxε a baloxi. ²⁰ Awa, n to mu a kolon a lan n xa naxan naba, n naxa a maxɔrin xa a wama sigafe Darisalamu, a xa makiiti naa. ²¹ Kɔnɔ Pɔlu naxa wa a xa fe xaninfe mangε xungbe xɔn ma. Na temui n naxa yaamari fi e xa a kanta han n a rasanbama mangε xungbe ma temui naxε.»

²² Agiripa naxa a fala Fesitu bε, «N fan wama n tuli matife na xεmε ra.» Fesitu naxa a yaabi, «Tina, i a xui mema.» ²³ Awa, na kuye iba, Agiripa nun Berinisi naxa so malan yire e nun taa kuntigie. E nu maxirixi a fanyi ra. Fesitu xa yaamari ma, e naxa fa Pɔlu ra. ²⁴ Fesitu naxa a fala, «Mangε Agiripa nun wo tan naxee birin na be, wo bara yi xεmε to Yuwifi naxan birin kalamuxi n xɔn Darisalamu nun be. E naxε a a xa faxa. ²⁵ N tan bε, a mu fefe rabaxi a lan a xa faxa naxan ma, kɔnɔ a tan yati bara mayandi ti sigafe ra mangε xungbe xɔnyi Rɔma. Awa, n fan bara tin na ra. ²⁶ N mu fe xɔri yo sɔtɔxi naxan seβema mangε xungbe ma a xa fe ra. Na na a ra,

n a raminixi wo ya i, a gbengbenyi i tan mange Agiripa, alako won na γε a maxorinde n xa a kolon a lanma η xa naxan σεβε. ²⁷ N mu noma geelimani rasanbade mange ma, n mu a masen a naxan nabaxi.»

26

Polu a yete xun mafalafe

¹ Agiripa naxa a fala Polu be, «I xa i yete xun mafala.» Polu to a belexe ite, a naxa a yete rafixε yi masenyi ra. ² «Mange Agiripa, to n ηεlexinxi n ma fe rafixεfe ra Yuwifie η kalamuxi naxan ma. ³ I e xa diine nun e xa seriye kolon ki fanyi ra. Awa yandi, i xa i tuli mati n na. ⁴ Kabi n dimedi temui, n nu na Darisalamu n bonsoe ya ma. Yuwifi birin n ηere ki kolon ⁵ a rakuya. E man a kolon Fariseni nan nu n na diinela tagi naxee xa fe maxoroxo. E noma na seederoxoya bade. ⁶ Yakosi, e n nakiitife barima n laxi Ala xa laayidi ra a naxan tongoxi muxu benbae be, ⁷ muxu bonsoe fu nun firinyi naxan mamefe. E Ala batuma temui birin, koe nun yanyi. N laxi na laayidi nan na. Mange, Yuwifie η kalamuxi na nan ma. ⁸ Wo noma lade a ra a Ala mixi faxaxie rakelima?»

⁹ «N tan kata ne kira mooli birin na n xa Isa Nasaretika xili kana. ¹⁰ N na nan naba Darisalamu. Serexedube kuntigie naxa tin n xa seniyentoe wuyaxi sa geeli kui. N man naxa tin e xa faxa. ¹¹ N nu sigama salide banxie kui alako n xa e tooro, e xa gbilen e xa danxaniya foxo ra. N ma xone kui, n nu e tooro hali taa gbeteε kui.»

12 «Σερεxedube kuntigie naxa tin n xa siga Damasi na fe ma. 13 Mange, yanyi tagi n naxa yanbe to kira xon ma kelife koore, n tan nun n booree rabilinyi. A yanbe nu dangi soge ra. 14 Muxu naxa bira boxi ma. N naxa xui nde me naxan nu a falama n be Eburu xui, <Solu, Solu, munfe ra i n paxankatama? Na fe xoroxoma ne i be.> 15 N naxa a yaabi, <Marigi, nde i ra?> Marigi naxa n yaabi, <Isa nan n na, i naxan paxankatafe. 16 Keli, ti i sanyie xun na. N minixi ne i ma alako n xa i findi walike nun seede ra fee ma i naxee toxi nun i fama naxee tode. 17 N i ratangama ne Yuwifie ma nun si gbete ma, n i xema naxee ma, alako i xa e yae rabi, 18 e xa mini dimi kui, e xa so naiyalanyi kui. E xa keli Sentane xa noe bun, e xa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, e xa yunubi xafarima ne, e man fama ne ke sotode seniyentoe ya ma naxee danxaniyaxi n ma.»

19 «Na kui, mange Agiripa, n mu tondi na xεεraya ra naxan keli koore ma. 20 N naxa na kawandi ti Damasi, Darisalamu, Yudaya, nun si gbete tagi. N naxa a masen e be e xa tuubi, e xa danxaniya Ala ma, nun e xa wali fanyi raba naxan e xa togondiya masenma.»

21 «Yuwifie naxa n suxu horomobanxi kui, e waxi n faxafe na nan ma. 22 Konō, Ala tantu, n baloxi a tan nan saabui ra han to. N naxa na seedenoxoya ba dime nun forie birin be. N mu fefe gbete falaxi fo namiponmese nun Annabi Munsa nu naxee falama a e fama ne rabade. 23 E naxa a masen Ala xa Mixi Sugandixi toroma ne, a singe nan kelima faxamixie ya ma, a nun a Yuwifie nun si gbete kawandima kisi ra.»

²⁴ A to nu woyenfe a yete rafixefe ra, Fesitu naxa a fala a xui itexi ra, «Polu, i daxu! I xa fe gbegbe kolonyi bara i findi daxui ra.» ²⁵ Polu naxa a yaabi, «Fesitu mafanxi, daxui mu na n na. N nɔndi nun lɔnni nan masenfe. ²⁶ Mange Agiripa tan yi fee kolon. N yi birin falama a tan nan be, barima a jan a kolon, a a mu raba gundo xa kui.» ²⁷ Polu naxa a fala Agiripa be, «Mange Agiripa, i laxi namijɔnmee ra? I la e ra, n na kolon.»

²⁸ Agiripa naxa a fala Polu be, «A gbe mu luxi i xa n fan findi Isayanka ra!» ²⁹ Polu naxa a yaabi, «A fa findi yakɔsi ra, xa na mu temui gbete, n Marigi maxandima ne alako i tan yo, a nun naxan birin n xui ramefe be to, wo fan xa lu alo n tan, ba yi yolonxɔnyi ra naxan na n ma.»

³⁰ Mange Agiripa, mange Fesitu, Berinisi, nun naxee birin nu dɔxɔxi e seeti ma, e naxa keli. ³¹ E to nu sigama, e naxa a fala e bore be, «Yi xeme mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a lanma a xa sa geeli kui naxan ma.»

³² Agiripa naxa a fala Fesitu be, «Yi xeme nu lan a xa bejin, kɔnɔ a bara maxandi ti Mange Xungbe xa a makiiti.»

27

Polu sigafe Roma

¹ E to nate tongo muxu xa baki kunkui kui sigafe ra Itali, e naxa Polu nun geelimani ndee so sɔori mixi keme xunmati yi ra naxan xili Yuliyusi, naxan na mange xungbe xa sɔorie ya ma. ² Muxu nun Arisitaraki, naxan keli Tesaloniki Masedon bɔxi ma, naxa baki kunkui

kui naxan keli Adiramiti. A nu lan a xa dangi Asi sεeti ma. ³ Na kuye iba, muxu naxa kilon Sidon. Yuliyusi, naxan nu a joxo saxi Polu xon ma a fanyi ra, a naxa a sago sa a xa siga a booree xonyi biyaasi fande fende. ⁴ Muxu to keli naa, muxu naxa dangi Sipiri suri ma, barima foye mu nu tinxi muxu be. ⁵ Muxu to Silisi nun Panfliya baa igiri, muxu naxa so Mira, Lisi boxi ma. ⁶ Menni, soori mixi keme xunmati naxa kunkui to naxan keli Alesandire, a sigafe Itali. Muxu naxa baki na kui.

⁷ Xi wuyaxi bun ma kunkui nu tooroma jerede. Kata nun kata muxu fa Sinidi li konon foye mu tin muxu xa kilon naa. Na nan a to muxu naxa dangi Kireti suri laabe ra, Salemonε sεeti ma. ⁸ Naa ijerefe nu xoxoxo. Muxu naxa yire nde li, naxan xili Wafu Tofanyi, Laseya fe ma.

⁹ Muxu naxa bu naa. Nere man nu xoxoxo barima sunyi temui nu bara dangi. ¹⁰ Na na a ra, Polu naxa a fala, «N biyaasibooree, n bara a kolon won ma jere fama ne xoxoxode. Kotee, kunkui, nun mixie fama ne toorode.»

¹¹ Soori keme xunmati naxa a tuli mati kepini nun kunkui kanyi xa woyenyi ra, a tondi Polu xa marasi ra. ¹² Mixi gbegbe naxa wa Feniki life, barima e nu na wafu dennaxe, menni mu nu fan jeme radangide ra. Feniki, Kireti suri wafu nan a ra, naxan ya rafindixi sogedorode biri ma. E naxa wa e xa jeme radangi naa.

¹³ Foye di nde naxa mini keli koola ma. E naxa a mapoxun a biyaasi bara fan. E naxa hanga bendun, e kunkui radangi Kireti suri fe ma. ¹⁴ Konon na temui foye xungbe, naxan xili

Yurakilɔn, a naxa fa keli suri ma. ¹⁵ Foye naxa kunkui tutun, han kunkui mu nu nɔma matinxinde. Muxu naxa muxu raxara foye yi ra. ¹⁶ Muxu naxa dangi suri lanmadi laabe ra, naxan xili Kiloda. Muxu naxa tɔɔɔ kunkui lanma masɔtofe ra. ¹⁷ E to γε a ratede, e naxa luuti mafilin kunkui ma. E to nu gaaxuxi dɔxɔfe ra Sirite benki ma, e naxa bela ragoro, foye nu fa siga muxu ra. ¹⁸ Foye naxa muxu bɔnbɔ a fanyi ra. Na kuye iba, muxu naxa kote nde woli baa ma. ¹⁹ Xi saxan to dangi, muxu yati naxa kunkui isee birin nagoro ye ma. ²⁰ Xi wuyaxi naxa dangi, soge mu na, tunbuie mu na, foye senbe nu gboma nan tui. Muxu mu nu laxi muxu kisife ra sɔnɔn.

²¹ Kabi xi wuyaxi muxu mu nu donse donma. Awa Pɔlu naxa ti mixie tagi, a naxa a fala e be, «N booree, xa wo wo tuli mati n na nu, won mu kelima Kireti nu, won mu yi kasare nun losi sɔtoma nu. ²² Kɔnɔ yakɔsi, n wo rasima ne, wo xa limaniya, barima mixi yo mu faxama wo ya ma, kunkui nan gbansan kasarama. ²³ N Marigi Ala, n walima naxan be, a xa maleke nde bara mini n ma yi kɔe ra. ²⁴ A naxa a fala n be, <Pɔlu, i naxa gaaxu, fo i xa ti ne mange xungbe ya i. Ala bara tin i biyaasiboore birin natangade.> ²⁵ Na na a ra, wo xa limaniya barima n laxi Ala xa masenyi ra. ²⁶ Won fama suri nde lide.»

²⁷ Kɔe fu nun naani nde, muxu naxa Adiriy-atike baa li. Na kɔe tagi kunkui rapere naxa sɔgi a muxu bara makɔre bɔxi nde ra. ²⁸ E to ye tilinyi maniyase ragoro, e naxa kanke ya mɔxɔɔn sɔto. E to makuya dondoronti, e man naxa a ragoro, e naxa kanke ya fu nun suuli sɔto. ²⁹ E to gaaxu

garinde fanye nde ra, e naxa hanga naani woli kunkui xanbi ra. E naxa gbata kuye ibafe ra. ³⁰ Kɔnɔ kunkui rapereε nu wama kelife kunkui xun. E naxa kunkui lanma ragoro baa ma alo e na hangae nan nagorofe kunkui ya ra. ³¹ Pɔlu naxa a fala sɔɔri mixi keme xunmati nun sɔɔrie bε, «Xa yi mixie mu lu kunkui kui, wo mu nɔma kiside.» ³² Awa, sɔɔrie naxa kunkui lanma luuti bolon, e naxa a rabejin a xa siga.

³³ Beenun kuye xa iba, Pɔlu naxa e birin nasi e xa donse don. A naxa a fala e bε, «A xi fu nun naani nan to wo mame tife, wo mu tinxi wo degede. ³⁴ N bara wo rasi wo xa donse don, barima na nan fan wo fate bε. Mixi yo mu halakima, hali wo xunsexe keren mu lɔema.» ³⁵ A to na fala, a naxa taami tongo, a Ala nuwali sa e birin ya xɔri, a taami igira, a naxa a don folo. ³⁶ Na temui e birin naxa limaniya, e fan naxa so taami donfe. ³⁷ Muxu mixi keme firin mixi tongo solofere a nun senni nan nu na kunkui kui. ³⁸ E to wasa donse ra, e naxa farin woli baa ma alako kunkui xa yelevu.

³⁹ Kuye to iba, e mu a kolon e na dennaxe, kɔnɔ e naxa bɔxi nde to. E naxa nate tongo e xa kata kunkui rasigade naa. ⁴⁰ E naxa hangae fulun, e xa sin baa ma. E naxa feya lутie fan bolon. E naxa yare bela rate, e xa e xun sa xare ma. ⁴¹ Kɔnɔ e naxa benki li, kunkui naxa kankan. Kunkui xunyi to kankan, mɔɔnyɔ naxa a xɔre kana senbe ra. ⁴² Sɔɔrie naxa lan geelimanie faxafe ma, alako e naxa ye masa, e e gi. ⁴³ Kɔnɔ sɔɔrie keme xunmati, naxan nu wama Pɔlu rakisife, a naxa e ratɔn. A naxa yaamari fi e

ma a naxee fata ye masade, e singe xa bagan ye ma alako e xa xare masoto. ⁴⁴ Booree xa gbaku xebeenyie ra, xa na mu a ra kunkui xuntunyie ra. E birin naxa xare masoto hɛeri kui.

28

Pɔlu Malita suri life

¹ Muxu to xare masoto, muxu naxa a kolon a na suri xili Malita. ² Malitakae naxa sɛɛwa muxu ra ki fanyi ra. E naxa muxu birin malan tɛ xungbe fɛ ma, e nu naxan xuruxi, barima tunɛ nu fafe nun xinbeli gbegbe ra. ³ Pɔlu to bolee matongo safe tɛ i, bɔximase naxa mini na tɛ wuyenyi xa fe ra, a naxa a bɛlɛɛ xin. ⁴ Malitakae to bɔximase to, a bara a bɛlɛɛ xin a singanxi a ra, e naxa a fala e bore bɛ, «Nɔndi ra, niba nan yi mixi ra, barima haake mu tinxi a xa balo, hali a to tangaxi baa ma.» ⁵ Pɔlu naxa bɔximase ralisɛn tɛ, sese mu a to. ⁶ Na mixie nu mamɛ tife nɛ a xinde xa funtu, xa na mu a ra a xa faxa keren na, kɔnɔ sese mu a to. E to mamɛ ti, e naxa e xa maɔxunyi masara. E naxa a fala ala nde nan a ra.

⁷ Suri kuntigi xungbe, naxan xili Pubiliyu, naxa muxu yigiya a fanyi ra a xɔnyi xi saxan bun ma. ⁸ Pubiliyu baba nu saxi, a furaxi, mangafaxɛ nu na a ma. Pɔlu to a makɔrɛ a ra, a naxa a bɛlɛɛ sa a ma, a Ala maxandi, a naxa a rayalan. ⁹ Na xanbi, suri furema gbɛtɛɛ naxa fa, Pɔlu naxa e fan nayalan. ¹⁰ E naxa muxu binya a fanyi ra. Muxu to keli sigade, e naxa fandɛ fi muxu ma.

Pɔlu Sigafe Rɔma

¹¹ Muxu to kike saxan nadangi naa, muxu naxa baki kunkui kui, naxan keli Alesandire. A nu bara ηεμε radangi suri ma. Tονxuma nu a ma naxan findixi kuye masolixi firinyi ra. ¹² Muxu to so kilon Sirakusi, muxu naxa lu naa xi saxan. ¹³ Muxu to keli naa, muxu naxa siga Regiyo baa δε ra. Foye to keli yirefanyi ma na kuye iba, muxu naxa xi firin ηερε raba han Pusoli. ¹⁴ Muxu naxa ngaxakerenyie li naa naxee muxu mayandi xi solofere radangife ra e xonyi. Na temui muxu siga ηε han Roma. ¹⁵ Muxu ngaxakerenyi Romakae, naxee muxu xa fe με, e naxa fa muxu ralande, keli Roma han Apiyusi malan yire nun taa naxan xili Banxi Saxanyie. Polu to e to a naxa Ala nuwali sa, a naxa limaniya.

¹⁶ Muxu to so Roma, σοορι mixi κεμε xunmati naxa geelimanie so mange yi ra, κονο a naxa Polu lu a kerenyi ma, a nun σοορι keren naxan a kantama. ¹⁷ Xi saxan to dangi, Polu naxa Yuwifi kuntigie xili. E to malan, a naxa yi woyenyi ti e δε, «N ngaxakerenyie, hali n to mu fefe rabaxi won ma mixie ra, nun won benbae xa naamunyie ra, Yuwifie bara n sa geeli kui Darisalamu, na xanbi e man fa n so Romakae yi ra. ¹⁸ E to γε n maxorinde, e nu wama n nabolofe ηε, barima e mu sese toxi n faxama naxan ma. ¹⁹ Kονο Yuwifie mu tin. Na ma, n naxa mange xungbe xa kiiti maxandi, κονο n mu wa n bonsoe nan kalamufe. ²⁰ Na na a ra, n naxa wa wo tofe alako n xa woyen wo ra, barima Isirayilakae xaxili tixi xεερα naxan na, na xa fe nan a toxi e yi yolonxonyi saxi n ma.»

²¹ E naxa a yaabi, «Muxu mu bataaxe yo sotoxi

i xa fe ra keli Yudaya. Won ngaxakerenyi yo mu faxi fe jaaxi falade i xa fe ra. ²² Kɔnɔ, muxu wama a kolonfe nε i naxan maɔxunxi, barima muxu a kolon e yi diine xa fe ibaxantinma yire birin.»

²³ Pɔlu naxa lɔxɔε keren so e yi. Mixi wuyaxi to fa a xɔnyi, Pɔlu naxa Ala xa mangeya seedeɔxɔya ba. A naxa Isa xa fe masen e bε Tawureta Munsa nun namipɔnmεε xa Kitaabui saabui ra keli gεεεgε han nunmare. ²⁴ Ndee naxa la a ra, kɔnɔ booree mu danxaniya. ²⁵ E to nu fatanma lantareya kui, Pɔlu naxa yi masenyi sa a fari, «Ala Xaxili Seniyenxi a fala nε wo benbae bε nɔndi ki ma Annabi Esayi saabui ra. A naxε,

²⁶ <Siga yi mixie xɔn ma, i xa a fala e bε:

“Wo a mεma wo tulie ra, kɔnɔ wo mu a fahaamuma.

Wo a toma wo yae ra, kɔnɔ wo mu a igbema.”

²⁷ Barima yi mixie sondonyi bara xɔrɔxɔ.

E bara e tulie dεε.

E bara e yae raxi,

alako e naxa a to e yae ra,

e naxa a mε e tulie ra,

e naxa a fahaamu e xaxili ra.

Xa na mu a ra e e sondonyi mafindima nε,

alako Ala xa e rayalan.»»

²⁸ «Awa, wo xa a kolon a Ala xa kisi bara rasanba si gbεtεε ma. E fama e tuli matide a ra.»

²⁹ A to na fala, Yuwifie naxa siga xɔrɔxɔε kui e booree tagi.

³⁰ Pɔlu naxa lu banxi nde kui jε firin, a nu a sare fi. Naxee birin nu fama a tode, a nu e birin

nasεnεma. ³¹ A nu Ala xa mangεya niini xa fe nan kawandima a nun Marigi Isa xa fe, Ala xa Mixi Sugandixi. A naxa na birin naba limaniya ra, mixi yo mu a tωρω.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2